

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕАТРУ,
КІНО І ТЕЛЕБАЧЕННЯ ІМЕНІ І. К. КАРПЕНКА-КАРОГО**

Факультет театрального мистецтва

КАФЕДРА ОРГАНІЗАЦІЇ ТЕАТРАЛЬНОЇ СПРАВИ ІМЕНІ І. Д. БЕЗГІНА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти
на тему

**«ЗАВІДУЮЧИЙ КАФЕДРОЮ МАЙСТЕРНОСТІ АКТОРА ЯК
ОРГАНІЗАТОР НАВЧАЛЬНОГО ТА ТВОРЧО - ВИРОБНИЧОГО
ПРОЦЕСУ»**

Студентки Захілько Анастасії Олегівни
2М-ПСМ курсу
Освітньої програми
«Продюсерство сценічного мистецтва»
Спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»
Галузі знань Мистецтво
Ступеня вищої освіти «Магістр»

Науковий керівник
доцент, заслужений працівник культури України

Білан Василь Вікторович

Київ - 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ	6
1.1 Поняття та принципи організації навчального процесу.....	6
1.2. Роль та функції завідуючого кафедрою в організації навчального процесу	20
1.3. Особливості організації навчально-творчого процесу на кафедрі акторської майстерності і режисури театру	28
Висновки до розділу 1.....	32
РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНА ЧАСТИНА КАФЕДРИ	34
2.1. Становлення та розвиток кафедри.....	34
2.2 Внесок кафедри у розвиток театрального мистецтва.....	45
2.3 Основні досягнення та виклики в історії кафедри	50
Висновки до розділу 2.....	53
РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРА КАФЕДРИ	55
3.1 Аналіз методики організації навчального процесу кафедри	55
3.2 Аналіз навчальної програми кафедри	60
3.3 Ефективність реалізації навчальних програм у практичній діяльності	62
Висновки до розділу 3.....	73
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	85
ДОДАТКИ	88

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний театр є складною та багатогранною сферою мистецтва, де кожен актор, режисер та театральний працівник відіграє ключову роль у створенні вистави та відтворенні театрального образу. Однак, не менш важливим елементом є організація та керівництво навчальним та творчим процесом у вищих навчальних закладах, які готують молодих фахівців для сцени. У цьому контексті, завідуючий кафедрою майстерності актора та режисури театру відіграє вагомий роль як організатор навчального та творчо-виробничого процесу.

В умовах сучасної освіти театрального мистецтва постає необхідність розглядати завідувача кафедрою як лідера, здатного забезпечити ефективне управління кафедрою та гармонійний розвиток студентів і викладачів. З огляду на виклики часу (реформи освіти, інтеграцію українського театрального мистецтва у світовий контекст) тема дослідження набуває ще більшої актуальності.

Сучасний театр потребує якісно підготовлених кадрів, здатних відповідати вимогам сучасної театральної сцени та впроваджувати нові творчі підходи. Дослідження ролі завідуючого кафедрою майстерності актора та режисури театру в контексті організації навчального процесу в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого (далі - КНУТКіТ). має важливе значення для подальшого вдосконалення навчально-творчого середовища та підготовки якісних та конкурентоспроможних фахівців у галузі театрального мистецтва.

Мета цієї магістерської роботи полягає в дослідженні функцій, обов'язків та впливу завідуючого кафедрою на організацію та здійснення навчально-творчого процесу на кафедрі акторської майстерності і режисури театру, зокрема в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого . Робота висвітлює історичний контекст формування кафедри, аналізує структуру, методичку організації навчального процесу та навчальну

програму, а також розглядає роль та відповідальність завідуючого кафедрою у підготовці майбутніх театральних фахівців.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні **завдання**:

1. Дослідження історичного контексту формування кафедри майстерності актора та режисури театру в КНУТКіТ, включаючи її початки, етапи розвитку та ключові події, що вплинули на її становлення.

2. Аналіз структури кафедри, її організаційної схеми, розподілу функцій та взаємодії між співробітниками.

3. Оцінка методики організації навчального процесу на кафедрі, включаючи вивчення педагогічних методів, прийомів та стратегій, що використовуються для підготовки майбутніх акторів та режисерів.

4. Аналіз навчальної програми кафедри, її відповідність сучасним вимогам та стандартам театральної освіти, а також ефективність використання у навчальному процесі.

5. Вивчення ролі та функцій завідуючого кафедрою майстерності актора та режисури театру, його впливу на організацію та управління навчально-творчим процесом.

6. Визначення проблем та можливостей у покращенні навчального середовища та підвищення якості підготовки студентів на кафедрі.

7. Розробка пропозицій та рекомендацій щодо оптимізації організації навчально-творчого процесу на кафедрі та підвищення її ефективності.

Об'єкт дослідження – організація навчального та творчо-виробничого процесу на цій кафедрі.

Предмет дослідженн – діяльність завідуючого кафедрою майстерності актора та режисури театру.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що результати дослідження можуть бути корисними для адміністративного та педагогічного персоналу театральних навчальних закладів. Рекомендації можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм та підходів до організації творчого процесу.

Апробація результатів дослідження. Матеріали дослідження обговорювалися на засіданнях кафедри театрознавства Київського національного університету театру кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого.

Структура та обсяг роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, кількістю 34, додатків. Загальна кількість сторінок складає 85.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

1.1 Поняття та принципи організації навчального процесу

Традиційна система освіти довгий час орієнтувалася на передачу студентам певного обсягу знань. Основний акцент робився на заучуванні теоретичного матеріалу, який мав стати базою для подальшої професійної діяльності. Однак сучасний світ, що динамічно змінюється, диктує нові правила. Студенти повинні не просто володіти знаннями, а вміти застосовувати їх на практиці, бути гнучкими, творчими, здатними до самостійного навчання та прийняття рішень.

Перехід від простої передачі знань до продуктивного навчання стає ключовим завданням для сучасних вищих навчальних закладів. Продуктивне навчання передбачає активну участь студентів у освітньому процесі, де вони не просто отримують знання, але й створюють власні освітні продукти. Це може бути реалізовано через проектну діяльність, дослідницьку роботу, участь у професійних конкурсах та конференціях.

Важливим аспектом продуктивного навчання є те, що студент не просто пасивно отримує інформацію, а активно взаємодіє з нею, створюючи власні освітні продукти. Це можуть бути наукові статті, доповіді, проекти, дослідницькі роботи, які відображають його власний погляд на певну проблему, рівень оволодіння матеріалом та здатність до творчого мислення.

Такий підхід сприяє формуванню у студентів не лише глибоких теоретичних знань, але й розвитку критичного мислення, вміння працювати в команді, організовувати свою діяльність та досягати конкретних результатів. Крім того, створення власних освітніх продуктів дозволяє студентам більш усвідомлено підходити до свого навчання, оскільки вони бачать реальні результати своєї праці. [13, с.65]

Важливим результатом продуктивного навчання є формування у студентів комплексу компетенцій, які необхідні для успішної професійної діяльності. Це

не лише знання і вміння, але й навички, цінності, установки, які дозволяють людині ефективно діяти у різних ситуаціях.

Сучасна вища освіта повинна забезпечити формування таких компетенцій, як критичне мислення, здатність до вирішення проблем, комунікативні навички, вміння працювати з інформацією, здатність до навчання протягом життя. [29, с. 237]. Це ті якості, які роблять випускника університету конкурентоспроможним на ринку праці і здатним до самореалізації в умовах динамічного розвитку суспільства

Продуктивне навчання є однією з провідних технологій в освітньому процесі, що виникла наприкінці двадцятого століття в нью-йоркській школі «Місто як школа» або «Школа без стін». Ця технологія відзначається своєю інноваційністю та ефективністю, оскільки її основою є активна, самостійна навчальна діяльність студентів, спрямована на розвиток їхніх фахових та соціальних компетенцій.

«Місто як школа» була заснована з метою допомогти учням адаптуватися до складних соціально-економічних умов оточуючого середовища. Основним принципом цієї школи було перенесення навчального процесу за межі класних кімнат, інтеграція навчання в реальні життєві ситуації та активна участь учнів у своїй освіті. Це передбачало не лише засвоєння теоретичних знань, але й їх практичне застосування, що сприяло розвитку критичного мислення, вміння вирішувати проблеми та працювати в команді. [1, с.78]

Сучасні освітні заклади по всьому світу активно впроваджують принципи продуктивного навчання у свою практику. Ця технологія залишається актуальною завдяки своїй здатності адаптуватися до сучасних викликів та потреб студентів. Викладачі та студенти працюють разом у рамках інтерактивного навчального процесу, де кожен учасник відіграє активну роль. [33, с.11]

В Україні, згідно з Законом «Про вищу освіту» (розділ IX), освітній процес у вищих навчальних закладах визначається як інтелектуальна, творча діяльність, спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетенцій у студентів. Ця діяльність базується на системі науково-

методичних і педагогічних заходів, що сприяють гармонійному розвитку особистості [23]

Ключовою особливістю продуктивного навчання є ефективна взаємодія між викладачем та студентом. «Викладач виступає не лише як джерело знань, але й як фасилітатор, наставник, який сприяє самостійному навчанню студента. Це передбачає використання різних методів активного навчання, таких як групові проекти, дискусії, дослідницькі роботи, практичні завдання» - зазначають фахівці. [25, с. 109]

Важливим аспектом цієї взаємодії є розвиток у студентів навичок самостійної роботи, критичного мислення та здатності до самонавчання. Викладачі «стимулюють студентів до пошуку інформації, аналізу отриманих даних, формування власних висновків та застосування знань у практичних ситуаціях». [3, с.89]

Безперечно, що продуктивне навчання сприяє не лише академічному розвитку студентів, але й формуванню їх як гармонійно розвинених особистостей. Ця технологія дозволяє студентам краще зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, розвинути навички, необхідні для успішної професійної діяльності, та підготуватися до життя у складних соціально-економічних умовах.

Впровадження продуктивного навчання у вищих навчальних закладах сприяє створенню умов для активної участі студентів у освітньому процесі, розвитку їх самостійності та відповідальності за своє навчання. Це, у свою чергу, позитивно впливає на якість освіти, підвищує рівень підготовки випускників та їхню конкурентоспроможність на ринку праці. [11, с.43]

Продуктивне навчання як цілісна система організації освітнього процесу демонструє свою ефективність у сучасних умовах. Завдяки активній взаємодії викладача та студента, акценту на самостійну навчальну діяльність, ця технологія сприяє всебічному розвитку студентів, формуванню у них необхідних для життя та професійної діяльності компетенцій.

Впровадження продуктивного навчання у вищих навчальних закладах є важливим кроком до підвищення якості освіти та адаптації студентів до сучасних соціально-економічних умов.

Сучасний освітній процес у вищому навчальному закладі орієнтований на формування компетенцій у здобувачів вищої освіти. Компетенції – це динамічна комбінація знань, вмінь, практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, а також морально-етичних цінностей. Вони визначають здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

Компетенції є не статичними, а динамічними, що означає їх постійний розвиток і адаптацію до нових умов і вимог. Вони поєднують у собі три основні складові:

1. Знання – це теоретичний фундамент, який студенти отримують під час навчання. Знання охоплюють інформацію, концепції, теорії та принципи, які є основою будь-якої професійної діяльності.

2. Вміння і практичні навички – це здатність застосовувати знання на практиці. Вміння включають технічні та когнітивні навички, необхідні для виконання конкретних завдань та вирішення проблем.

3. Способи мислення, професійні, світоглядні і громадянські якості – це сукупність особистих характеристик і цінностей, що формують поведінку і ставлення до професійної діяльності та суспільства. Сюди входять критичне мислення, етика, відповідальність, громадянська свідомість та інші якості [10. с. 105].

Основна мета освітнього процесу у вищому навчальному закладі полягає не лише в наданні знань, але й у формуванні компетенцій, які дозволяють випускникам успішно функціонувати в професійному середовищі та суспільстві. Для досягнення цієї мети освітні програми розробляються таким чином, щоб забезпечити комплексний підхід до навчання, який включає теоретичне навчання, практичні заняття, дослідницьку роботу та розвиток особистих якостей. [24, с.67]

Викладачі відіграють ключову роль у формуванні компетенцій студентів. Викладачі повинні бути наставниками, які підтримують студентів у їхньому навчанні, допомагають їм розвивати необхідні навички та цінності.

Для ефективного формування компетенцій необхідно використовувати інтерактивні методи навчання, які включають активну участь студентів у навчальному процесі. Це можуть бути групові проекти, дискусії, симуляції, рольові ігри, практичні заняття в лабораторіях та на підприємствах. Такі методи дозволяють студентам застосовувати отримані знання на практиці, розвивати комунікативні навички, вчитися працювати в команді та вирішувати реальні проблеми. [10, с.89]

Формування морально-етичних цінностей є невід'ємною частиною освітнього процесу. Вони визначають поведінку та ставлення особи до професійної діяльності, колег, суспільства. Морально-етичні цінності включають чесність, відповідальність, повагу до інших, готовність допомагати та співпрацювати. Викладачі повинні бути прикладом для студентів у дотриманні етичних норм та сприяти формуванню таких цінностей через навчальні та позанавчальні заходи.

Основною метою освітнього процесу у вищому навчальному закладі є формування компетенцій у здобувачів вищої освіти, адже це «динамічна комбінація знань, вмінь, практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, яка дозволяє особі успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність» [33, с. 13]

Для досягнення цієї мети необхідно використовувати комплексний підхід до навчання, інтерактивні методи, сприяти розвитку морально-етичних цінностей та забезпечувати активну участь студентів у навчальному процесі. Тільки таким чином можна підготувати гармонійно розвинених, компетентних і відповідальних фахівців, які будуть успішно діяти в умовах сучасного світу [10, с. 14]

Реформування системи освіти в Україні, зокрема вищої освіти, набуло значного розмаху завдяки новому Закону України «Про вищу освіту». Цей закон

надав вищим навчальним закладам певну автономію, яка включає самостійність у визначенні змісту освіти та забезпечення її якості. Як зазначають дослідники «університети тепер мають відповідальність самостійно розробляти освітні програми, не чекаючи вказівок та інструкцій від управляючих органів» [23].

Раніше галузеві стандарти освіти визначали переліки нормативних навчальних дисциплін та обсяги їх викладання. Новий закон, однак, передбачає, що нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти формуватиметься у термінах результатів навчання. Це означає, що заклади освіти тепер самі визначатимуть переліки навчальних дисциплін, виходячи з потреб та інтересів своїх студентів, а також вимог ринку праці. [26, с.5]

Автономія вищих навчальних закладів відкриває нові можливості для розвитку та вдосконалення освітнього процесу. Вона дозволяє університетам:

1. Гнучкість у формуванні навчальних програм – університети можуть швидко реагувати на зміни у науково-технічному прогресі, ринку праці та суспільних запитах, адаптуючи свої програми до нових вимог.

2. Інновації в освіті– автономія сприяє впровадженню новітніх технологій та методик навчання, що підвищують якість освіти та конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

3. Підвищення якості освіти – університети мають змогу самостійно визначати критерії якості освіти, здійснювати внутрішній контроль та підвищувати ефективність навчального процесу [23].

Зміни у законодавстві також вимагають від викладачів нових підходів до організації навчального процесу. Викладачі повинні знати, як визначати результати навчання та формувати освітні програми. Це включає:

1. Визначення результатів навчання – викладачі мають чітко формулювати, які знання, вміння та навички повинні отримати студенти після завершення курсу. Це допомагає не лише планувати навчальний процес, але й оцінювати його ефективність.

2. Розробка освітніх програм – викладачі повинні бути здатні створювати освітні програми, що відповідають сучасним вимогам. Це включає підбір навчальних дисциплін, розробку навчальних планів та методик викладання.

3. Постійне вдосконалення професійної майстерності – в умовах автономії викладачі повинні постійно підвищувати свою кваліфікацію, вивчати новітні педагогічні методики та впроваджувати їх у свою практику [23]

Автономія вищих навчальних закладів також створює певні виклики. Вона вимагає від університетів високого рівня самоорганізації та відповідальності. Це включає:

1. Створення ефективних механізмів внутрішнього контролю – університети повинні розробити системи оцінювання якості освіти, що дозволяють швидко виявляти та виправляти недоліки.

2. Забезпечення фінансової стійкості – автономія вимагає від університетів самостійного управління фінансовими ресурсами, що включає пошук додаткових джерел фінансування, оптимізацію витрат та ефективне використання коштів.

3. Розвиток партнерських відносин – університети повинні активно співпрацювати з бізнесом, науковими установами та громадськими організаціями, що сприяє підвищенню якості освіти та забезпечує студентам можливість проходження практики та працевлаштування [23].

Автономія вищих навчальних закладів в умовах реформування системи освіти в Україні відкриває нові можливості для розвитку та вдосконалення освітнього процесу. Вона дозволяє університетам самостійно формувати навчальні програми, впроваджувати новітні технології та методики, підвищувати якість освіти.

Водночас, автономія вимагає високого рівня самоорганізації та відповідальності від університетів та їхніх викладачів, що створює певні виклики, але також надає значні можливості для розвитку і вдосконалення освітньої системи.

Сучасна система вищої освіти в Україні активно розвивається та вдосконалюється, зокрема через впровадження Національної рамки кваліфікацій (НРК). НРК слугує основою для розробки освітніх програм, визначаючи системний і структурований опис найважливіших компетенцій, потрібних для виконання особою професійних завдань і обов'язків. Цей підхід сприяє підвищенню якості освіти та відповідності випускників вимогам ринку праці. [24, с.81]

НРК складається з дев'яти кваліфікаційних рівнів, кожен з яких описується за допомогою таких параметрів, як рівень знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності. Ці параметри формують комплексну характеристику кваліфікаційного рівня, що дозволяє чітко визначити очікувані результати навчання та компетентності випускників.

1. Рівень знань – включає теоретичні та практичні знання, необхідні для виконання професійних обов'язків.

2. Уміння – це здатність застосовувати знання на практиці для вирішення конкретних завдань.

3. Комунікація – охоплює здатність ефективно спілкуватися та взаємодіяти з іншими людьми.

4. Автономність – визначає рівень самостійності у прийнятті рішень та виконанні завдань.

5. Відповідальність – охоплює здатність нести відповідальність за результати своєї діяльності.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Національна рамка кваліфікацій встановлює певні рівні та ступені вищої освіти, що відповідають різним кваліфікаційним рівням. Наприклад, початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню. Цей рівень передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю [10, с.109]

На шостому кваліфікаційному рівні присуджується ступінь «бакалавр», що є основним рівнем вищої освіти. Освітні програми цього рівня включають фундаментальні та спеціальні дисципліни, які забезпечують всебічну підготовку студента. Після успішного завершення освітньої програми, випускник отримує ступінь бакалавра, що підтверджує його готовність до професійної діяльності або продовження навчання на вищих рівнях.

На п'ятому кваліфікаційному рівні присуджується ступінь «молодший бакалавр». Цей рівень також включає теоретичну та практичну підготовку, але в меншому обсязі, порівняно з бакалавром. Ступінь молодшого бакалавра є початковою сходинкою у системі вищої освіти, яка дозволяє випускникам швидше інтегруватися у ринок праці або продовжити навчання на бакалаврському рівні. [10, с.125]

Впровадження НРК має кілька важливих переваг для освітньої системи України:

1. Стандартизація освіти – НРК забезпечує єдині стандарти якості освіти, що дозволяє порівнювати кваліфікації, здобуті в різних навчальних закладах.

2. Прозорість і зрозумілість – опис кваліфікаційних рівнів у термінах компетенцій робить систему освіти більш прозорою та зрозумілою для студентів, роботодавців та інших зацікавлених сторін.

3. Мобільність студентів і випускників – НРК сприяє академічній і професійній мобільності, дозволяючи студентам легко переходити між різними рівнями освіти та навчальними закладами.

4. Відповідність ринку праці – чітке визначення компетенцій, які отримують випускники на різних рівнях освіти, дозволяє роботодавцям краще оцінювати їхню кваліфікацію та здібності.

Національна рамка кваліфікацій є важливим інструментом для розробки освітніх програм та забезпечення якості освіти в Україні. Вона встановлює системний і структурований опис компетенцій, що потрібні для виконання професійних завдань і обов'язків, та визначає рівні і ступені вищої освіти. Це сприяє підвищенню якості освіти, її відповідності потребам ринку праці та

забезпечує мобільність студентів і випускників. Впровадження НРК є важливим кроком на шляху до інтеграції української системи освіти у європейський та світовий освітній простір. [10 , с.132]

Прийняття Національної рамки кваліфікацій (НРК) в Україні у 2011 році стало важливим кроком у напрямку підвищення якості освіти та її відповідності потребам сучасного ринку праці. Цей нормативно-правовий документ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України, надає рекомендації центральним органам виконавчої влади, установам та організаціям, що беруть участь у реалізації державної політики у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудових відносин, щодо використання НРК у практичній діяльності.

НРК містить важливі дефініції, які формують основу для розробки та реалізації освітніх програм. До провідних понять цього документа належать знання, кваліфікація, компетентність та результати навчання.

1. Знання:

- Осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності.

- Знання поділяються на емпіричні (фактологічні) та теоретичні (концептуальні, методологічні).

2. Кваліфікація:

- Офіційний результат оцінювання і визнання, який отримується, коли уповноважений компетентний орган встановлює, що особа досягла компетенцій (результатів навчання) за заданими стандартами.

3. Кваліфікаційний рівень:

- Структурна одиниця НРК, що визначається певною сукупністю компетенцій, які є типовими для кваліфікацій даного рівня.

4. Компетентність:

- Здатність особи до виконання певного виду діяльності, що виражається через знання, розуміння, уміння, цінності та інші особисті якості.

5. Результати навчання:

- Компетентності (знання, розуміння, уміння, цінності та інші особисті якості), які набуває та/або здатна продемонструвати особа після завершення навчання [7, с.89]

НРК має значний вплив на систему освіти та ринок праці в Україні. Вона слугує орієнтиром для розробки освітніх програм, забезпечуючи їх відповідність міжнародним стандартам та потребам ринку праці. Впровадження НРК сприяє стандартизації освітніх процесів, підвищенню якості підготовки фахівців та їх конкурентоспроможності.

1. Стандартизація освіти:

- Встановлення чітких критеріїв оцінювання знань та умінь студентів.
- Здійснення моніторингу та контролю якості освіти на різних рівнях.

2. Підвищення якості підготовки фахівців:

- Освітні програми, розроблені на основі НРК, сприяють формуванню у студентів необхідних компетенцій для професійної діяльності.
- Забезпечення відповідності освітніх програм вимогам сучасного ринку праці.

3. Конкурентоспроможність випускників:

- Випускники, які отримали освіту на основі НРК, мають високу конкурентоспроможність на ринку праці завдяки набутим знанням, умінням та компетенціям.

Завдяки НРК, освітні установи можуть розробляти програми, які формують у студентів необхідні компетентності, підвищують їх конкурентоспроможність та сприяють успішній інтеграції на ринок праці.

Професійні стандарти відіграють ключову роль у сучасній системі освіти, забезпечуючи чіткі критерії якості підготовки кадрів та визначаючи компетентності, необхідні для успішної професійної діяльності. Вони є фундаментом для створення освітніх стандартів, методичних матеріалів та програм професійного навчання працівників. Завдяки професійним стандартам, здобувачі освіти мають чітке уявлення про те, які знання, уміння та навички вони повинні опанувати для успішної кар'єри. [28, с.16]

Професійні стандарти встановлюють конкретні вимоги до знань і вмінь, які повинні мати фахівці у певній галузі. Ці стандарти включають опис компетенцій, необхідних для виконання професійних завдань, та визначають рівень кваліфікації, який повинен бути досягнутий. Таким чином, професійні стандарти є орієнтиром для закладів освіти, допомагаючи їм розробляти програми, що відповідають потребам ринку праці та забезпечують високу якість підготовки кадрів.

Відповідно до нормативних документів, стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів і наукових установ за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності [30, с. 10].

Стандарти вищої освіти розробляються для кожного рівня вищої освіти відповідно до Національної рамки кваліфікацій. Ці стандарти визначають обсяг навчальних кредитів, необхідних для здобуття відповідного ступеня вищої освіти, перелік компетенцій випускника, нормативний зміст підготовки, форми атестації здобувачів та вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Освітні програми формуються на основі стандартів вищої освіти та є основою для розробки навчальних планів. Вищим навчальним закладам надано право самостійно формувати освітньо-професійні та освітньо-наукові програми, що дозволяє їм добре реагувати на зміни в ринку праці та впроваджувати новітні освітні технології. Навчальні плани визначають перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах, послідовність їх вивчення, форми проведення занять, графік навчального процесу та форми контролю знань [20, с. 16].

Стандарти вищої освіти встановлюють певні вимоги до освітніх програм, які включають:

1. Обсяг кредитів, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти.
2. Перелік компетенцій випускника, які він повинен набути в процесі навчання.

3. Нормативний зміст підготовки здобувачів, сформульований у термінах результатів навчання.

4. Форми атестації здобувачів вищої освіти.

5. Вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

6. Вимоги професійних стандартів, у разі їх наявності.

Ці вимоги забезпечують системний підхід до організації освітнього процесу та гарантують відповідність підготовки випускників сучасним вимогам професійної діяльності. [10, с.91]

Професійні стандарти є важливим інструментом у розробці освітніх стандартів та програм, що забезпечують високу якість підготовки кадрів. Вони визначають критерії якості підготовки, необхідні компетентності та рівні кваліфікації, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти.

Освітні стандарти, розроблені на основі професійних стандартів, забезпечують системний підхід до організації освітнього процесу та сприяють формуванню у студентів необхідних знань, умінь та навичок. Це дозволяє випускникам бути конкурентоспроможними на ринку праці та успішно реалізовувати себе у професійній діяльності.

Тимчасове положення директора державного театру може зайняти висококваліфікований фахівець театральної справи з вищою освітою, досвідчений організатор і особа з високою загальною культурою та широким світоглядом. Також на цю посаду можуть бути призначені художній керівник, головний режисер, актор, художник, театрознавець чи інший театральний фахівець, який відповідає вимогам цього документа.

Особа, яка очолює театр, має мати глибокі знання:

- основ та специфіки сценічного мистецтва;
- економіки та організації театального виробництва;
- «Основ законодавства України про культуру», основ трудового законодавства України та чинні нормативні акти, що регулюють творчо-виробничу і господарсько-фінансову діяльність театру;

- постанов і рішень Кабінету Міністрів, Міністерства культури України, місцевої виконавчої влади в галузі культури і мистецтва [23]

Директор театру призначається засновником за контрактом і діє відповідно до цього контракту та Статуту театру. Термін контракту не може бути меншим 3 років. Засновник не має права втручатися в оперативну діяльність директора театру.

Директор театру:

- здійснює єдиначальне керівництво всією творчо-виробничою, планово-фінансовою і господарсько-адміністративною діяльністю театру та несе персональну відповідальність за її стан і наслідки;

- представляє інтереси театру в державних, кооперативних, комерційних установах і громадських організаціях, судах і арбітражних органах;

- укладає договори, видає доручення, відкриває рахунки в банках і здійснює інші операції;

- управляє майном театру і виконує інші повноваження в межах, встановлених законом;

- приймає рішення про відчуження майна театру, що втратило свою вартість;

- видає і звільняє працівників, накладає дисциплінарні стягнення;

- організовує показ вистав на стаціонарі, під час гастролей та в інших місцях, включаючи теле- і радіостудії, укладаючи необхідні угоди;

- звітує перед засновником і колективом театру про виконання плану творчо-виробничого і соціального розвитку.

Директор театру також встановлює розміри преміювання та доплат за високі виробничі досягнення працівникам, узгоджуючи ці питання з профспілковим комітетом. [30, с.10]

1.2. Роль та функції завідуючого кафедрою в організації навчального процесу

Завідувач кафедри є центральною фігурою в організації освітнього процесу в вищих навчальних закладах. Ця позиція вимагає не тільки високого рівня академічної підготовки, але й значного досвіду у науково-педагогічній діяльності. Згідно з вимогами, на цю посаду може бути призначена особа з повною вищою освітою відповідного напрямку підготовки, яка має науковий ступінь доктора наук, доктора філософії або кандидата наук, а також вчене звання професора або доцента. Крім того, обов'язковим є стаж науково-педагогічної роботи або практичної діяльності не менше п'яти років [19, с.69].

Освітній процес та контроль якості.

Завідувач кафедри відповідає за організацію освітнього процесу, виконання навчальних планів та програм, а також здійснює контроль за якістю викладання. Він планує, організовує та контролює навчальну, науково-методичну та наукову роботу кафедри, забезпечуючи високу якість підготовки студентів. Це включає розподіл навчального навантаження між викладачами, затвердження графіків роботи та контроль за виконанням індивідуальних планів роботи викладачів.

Методичне забезпечення та наукова діяльність.

Завідувач кафедри відіграє важливу роль у розробці та затвердженні робочих програм з дисциплін, забезпеченні їх методичними матеріалами, а також керує підготовкою до видання підручників, навчальних посібників та інших методичних матеріалів. Важливою частиною його обов'язків є контроль якості методичного забезпечення дисциплін та організація своєчасної підготовки необхідних матеріалів.

Науково-дослідна робота

Наукова діяльність кафедри також перебуває під керівництвом завідувача. Він організовує науково-дослідну роботу за профілем кафедри, залучає до досліджень студентів, аспірантів та докторантів, сприяє їх участі у конференціях, конкурсах та інших наукових заходах. Завідувач також укладає партнерські

угоди з випускниками кафедри та підприємствами, де вони працюють, з метою коригування навчального процесу відповідно до вимог ринку праці.

Підготовка та підвищення кваліфікації.

Одним із ключових завдань завідувача є планування та контроль підготовки і підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників кафедри. Він забезпечує своєчасне проходження атестації педагогічних працівників та спеціалістів кафедри, надає методичну допомогу викладачам-початківцям [19, с.95]

Адміністративні обов'язки.

Завідувач кафедри здійснює адміністративне керівництво, організовуючи роботу кафедри відповідно до затвердженої номенклатури справ. Він доводить до відома співробітників кафедри накази, розпорядження, рішення та інші документи деканату та адміністрації університету, контролюючи їх виконання.

Позиція завідувача кафедри є надзвичайно важливою для забезпечення високої якості вищої освіти. Від його компетенції, організаторських здібностей та професійного досвіду залежить не тільки якість навчального процесу, але й розвиток наукових досліджень та підготовка висококваліфікованих фахівців. Завідувач кафедри повинен бути лідером, який вміє мотивувати колектив, забезпечувати ефективну взаємодію між викладачами та студентами та сприяти створенню сприятливого освітнього середовища.

Забезпечення безпечного та здорового освітнього середовища

Охорона праці, промислова санітарія та протипожежна безпека є надзвичайно важливими аспектами діяльності кожного навчального закладу. Завідувач кафедри відіграє важливу роль у забезпеченні безпечних умов праці для співробітників та студентів, виконуючи низку обов'язків, спрямованих на запобігання виробничому травматизму та профзахворюванням.

Особиста відповідальність та нормативні вимоги

Завідувач кафедри дбає про особисту безпеку та здоров'я, а також про безпеку й здоров'я інших осіб під час виконання будь-яких робіт або перебування на території університету. Він повинен знати та виконувати вимоги нормативно-

правових актів з охорони праці та пожежної безпеки. Організація розроблення та періодичного перегляду інструкцій з охорони праці та безпеки також входить до його обов'язків, при цьому ці документи мають узгоджуватися зі службою охорони праці університету.

Інструктажі та контроль виконання правил

Завідувач проводить інструктажі з охорони праці для кожного працівника кафедри, оформлюючи їх відповідно до Типового положення про навчання з питань охорони праці. Він контролює виконання правил охорони праці, пожежної безпеки та безпеки життєдіяльності студентами та працівниками кафедри. Забезпечення спецодягом, спецвзуттям та іншими засобами індивідуального захисту також є частиною його обов'язків [10, с. 99].

Забезпечення безпечних умов та навчання.

Завідувач кафедри забезпечує створення здорових і безпечних умов проведення навчально-виховного процесу на кафедрі. Всі навчальні заняття, виробнича практика студентів, науково-дослідні та інші роботи повинні проводитися відповідно до чинного законодавства та нормативно-правових актів з питань охорони праці та пожежної безпеки. Крім того, завідувач організовує проведення інструктажів з питань безпеки життєдіяльності для студентів, а також забезпечує навчання та перевірку знань працівників кафедри з питань пожежної безпеки.

Спільний контроль та аналіз умов праці.

Завідувач кафедри разом із представником профспілки здійснює контроль за станом охорони праці, пожежної безпеки та безпеки життєдіяльності на кафедрі. Вони також організовують систематичний аналіз умов праці, вивчення, узагальнення та поширення передового досвіду з цих питань. Завідувач бере участь у міжкафедральних нарадах та конференціях з питань охорони праці, пожежної безпеки та безпеки життєдіяльності.

Дії у випадку нещасного випадку

У разі нещасного випадку завідувач кафедри терміново повідомляє керівництво та відділ охорони праці університету, організовує надання першої

невідкладної допомоги, бере участь у здійсненні заходів щодо усунення причин, які призвели до інциденту. Він також забезпечує проходження медичного огляду для співробітників, студентів та аспірантів кафедри.

Завідувач кафедри несе відповідальність за забезпечення безпечних умов праці та навчання. Від його компетентності, організаторських здібностей та відповідальності залежить здоров'я та безпека студентів і співробітників кафедри. Виконання цих обов'язків сприяє створенню сприятливого та безпечного освітнього середовища, яке є основою для успішного навчального процесу та наукової діяльності [10, с. 105].

Тобто, університетська кафедра є основним організаційним відділом для проведення освітнього та наукового процесу в університеті. Тому вибір правильного кандидата на посаду завідувача кафедри має величезне значення для успішності університетської діяльності. Вимоги до кваліфікації завідувача кафедри зумовлюються його місцем у системі вищої освіти та наукових досліджень.

1. Вища освіта та науковий ступінь

Першою і однією з ключових вимог є повна вища освіта відповідного напрямку підготовки. Кандидат на посаду завідувача кафедри повинен мати магістерський або науковий ступінь, що відображає його глибокі знання та розуміння предмету. Крім того, наявність наукового ступеня доктора наук, доктора філософії або кандидата наук є обов'язковою. Це свідчить про високий рівень фахової підготовки та здатність до проведення наукових досліджень та викладання на вищому рівні. [10, с.205]

2. Досвід роботи

Другою важливою вимогою є наявність стажу науково-педагогічної роботи чи практичної діяльності протягом не менше 5 років. Цей досвід дозволяє кандидатові виявити свою ефективність у проведенні навчального процесу, керуванні кафедрою та виконанні наукових досліджень.

3. Вчене звання

Крім того, вимагається наявність вченого звання професора або доцента, відповідно до профілю кафедри. Це свідчить про визнання власних наукових досягнень та відображає високий рівень компетентності в конкретній галузі знань.

Загальна компетентність, наукова кваліфікація та професійний досвід є критично важливими для кандидата на посаду завідувача кафедри. Відповідно до вищезазначених вимог, кандидат повинен бути глибоко кваліфікованим та досвідченим фахівцем, здатним забезпечувати якісне виконання освітніх та наукових завдань кафедри. Ці стандарти допомагають забезпечити високу якість навчання та досліджень університету, що веде до підготовки кваліфікованих фахівців та досягнень у галузі науки [26, с. 16].

Завідуючий кафедрою майстерності актора та режисури театру є ключовою фігурою в організації освітнього процесу, відповідаючи за планування, координацію та контроль якості навчальних програм. Він забезпечує належні умови для розвитку творчих здібностей студентів, сприяючи їхньому професійному зростанню та підготовці до майбутньої кар'єри в сфері театрального мистецтва.

Основними функціями завідуючого кафедрою є організація та впровадження інноваційних освітніх програм, створення сприятливого творчого середовища, підтримка і розвиток науково-дослідницької роботи серед викладачів та студентів, а також створення умов для високоякісного театрального виробництва.

Виконання завідуючим кафедрою цих функцій сприяє забезпеченню вищої якості освіти у галузі акторської майстерності та режисури, що є важливим для подальшого розвитку театральної культури іншими словами.

Успіх керівника театральної справи значною мірою залежить від його умінь і навичок управління. Сучасні вимоги до організаторів театральних проектів включають не лише вміння планувати, організовувати, керувати та контролювати, які визначив Генрі Файоль у початку ХХ століття, але й комплекс

сучасних навичок, що є важливими для ефективного функціонування та розвитку театрального бізнесу [10, с.65]

Одним з ключових аспектів формування цих навичок у майбутніх керівників театральних проєктів є використання активних методів навчання, які спрямовані на імітацію та аналіз реальних виробничих та життєвих ситуацій. Практикум з ділових ігор та аналізу конкретних ситуацій є важливою складовою частиною навчального плану спеціалізації "Організатор театральної справи". Цей практикум сприяє розвитку аналітичних, діагностичних, групотворчих, дослідницьких та публіцистичних навичок у студентів, а також вмінню ефективно працювати в Інтернеті. [1, с.166]

Наприклад, експериментальні вправи спрямовані на формування навичок управлінської групи, в яких студенти отримують можливість в реальному часі вирішувати різноманітні виклики, що виникають у процесі управління театральними проєктами. Конкретні ситуації для формування діагностичних та аналітичних навичок дозволяють студентам вчитися розпізнавати ключові проблеми та розробляти ефективні стратегії їх вирішення.

У той же час письмові тематичні вправи сприяють розвитку навичок публіциста, що є важливим аспектом комунікації та представлення театрального продукту громадськості. Завдання пошуку інформації в Інтернеті сприяють розвитку пізнавальних навичок, що є необхідними в умовах сучасної цифрової епохи.

Крім того, спеціальний розділ курсу «Досвід менеджера-практика» дозволяє студентам отримувати унікальний досвід від відомих фахівців та практикуючих менеджерів театральної галузі. Цей обмін досвідом відкриває нові можливості для розуміння сучасних трендів у театральному бізнесі, вчить ефективно використовувати вже існуючі стратегії та адаптувати їх до унікальних потреб конкретного проєкту чи організації.

Відповідно до сучасних вимог до управління театральними проєктами, комплексна підготовка майбутніх організаторів театральної справи заснована на

розвитку широкого спектру управлінських і комунікаційних навичок, що є визначальними для успішної кар'єри у цій галузі [19, с.147].

Впровадження інформаційних технологій в український бізнес, зокрема в театральних та концертних організаціях, дійсно прогресує повільно, і це можна пояснити кількома ключовими причинами.

Перша причина полягає в недооцінюванні ефективності і необхідності інформаційних технологій у сфері культури та мистецтва. Культурні установи, такі як театри, зазвичай фокусуються на виробництві духовних цінностей, що може сприйматися як менш пріоритетне порівняно з комерційними аспектами бізнесу. Це ставить під сумнів необхідність інвестування у технологічні рішення.

Друга причина пов'язана з недостатнім рівнем знань і навичок у сфері інформаційних технологій серед керівників та менеджерів культурних установ. Відсутність спеціалістів у цій галузі ускладнює впровадження новітніх технологій навіть у матеріальному виробництві, не кажучи вже про культурні проекти.

Третя причина – обмежене фінансування. Культурні установи часто мають обмежений бюджет і віддають перевагу витратам на поточні потреби перед інвестиціями у інформаційні технології. Це стримує розвиток цифровізації і модернізації процесів управління та маркетингу.

Четверта причина полягає у недорозвиненості ринку Інтернету в Україні. Низький рівень доступу до Інтернету та відсутність повноцінної інфраструктури обмежують можливості використання онлайн-інструментів у культурній сфері.

Нарешті, п'ята причина – недооцінка можливостей Інтернету старшим поколінням. Низький рівень користування Інтернетом серед старших громадян України ускладнює впровадження новітніх технологій та цифрових ініціатив, оскільки ця група має значний вплив на фінансові ресурси і політичне середовище країни.

Загалом, впровадження інформаційних технологій у українському театральному та концертному бізнесі стикається зі значними викликами, які вимагають комплексного підходу для їх вирішення. Необхідно зробити акцент

на підвищення освіченості, залучення спеціалістів із сфери ІТ, покращення фінансування і розвиток цифрової інфраструктури для забезпечення стабільного розвитку культурного сектора в умовах глобалізації і цифрової трансформації [15, с.268].

Виробнича практика студентів, що організовується в українських навчальних закладах у сфері організації театральної справи, відіграє критичну роль у їхній підготовці до професійної діяльності. [19, с.195]

Запровадження п'ятирічного навчального плану включає ретельне ознайомлення студентів з різними аспектами театального менеджменту через різні напрями практики на кожному з курсів. Починаючи з ознайомчого етапу на першому курсі, коли студенти вивчають основи організації та культурної політики, до переддипломної практики на п'ятому курсі, де акцент робиться на застосуванні набутих знань у реальному професійному середовищі, кожен етап практики сприяє глибокому розумінню структури театральної справи та її функціонування [19, с.197]

Особлива вага відводиться тим етапам практики, де студенти безпосередньо взаємодіють з театральними, концертними або філармонійними колективами. Це дозволяє їм не лише поглибити теоретичні знання, отримані на лекціях і семінарах, але й практично ознайомитися з усіма аспектами виробничих і творчих процесів. Вони мають змогу відчутти складність організаційно-творчого взаємодії, що є необхідним для успішної реалізації театральних проектів в майбутньому.

Напрями практики, зазначені у навчальному плані, відображають різноманітні аспекти професійної підготовки від технологічних і фінансово-економічних аспектів до управлінських виробничих процесів. Кожен курс спрямований на здобуття специфічних знань і навичок, необхідних для успішного керівництва в культурній сфері [28, с.2].

Наприклад, на третьому курсі студенти зосереджуються на фінансових і економічних аспектах управління театральними проектами, що допомагає їм зрозуміти фінансові вимоги і можливості в культурній сфері. У такий спосіб,

кожний етап практики підготовлює студентів до різних аспектів їхньої майбутньої професійної діяльності та забезпечує їх інтеграцію у складний і креативний світ театрального менеджменту.

Таким чином, практична підготовка майбутніх фахівців у галузі організації театральної справи відіграє визначальну роль у їхньому професійному розвитку, забезпечуючи не лише теоретичні знання, але й практичні навички і вміння, необхідні для успішної кар'єри в цій сфері.

1.3. Особливості організації навчально-творчого процесу на кафедрі акторської майстерності і режисури театру

В сучасному світі, де культура та мистецтво відіграють важливу роль у формуванні суспільства, роль завідувача кафедри акторської майстерності та режисури стає ще більш важливою і відповідальною. Кафедра акторської майстерності і режисури Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого (КНУТКіТ) – це місце, де формується майбутнє українського театрального мистецтва, де таланти перетворюються на професійних акторів і режисерів, здатних змінювати світ своїми виставами та творчістю.

Завідувач кафедри головна людина у створенні сприятливих умов для творчого розвитку студентів: «він має право вносити пропозиції щодо підвищення ефективності навчально-творчого процесу, організувати роботу кафедри у співпраці з провідними театрами та творчими колективами» - зазначають дослідники [30, с.11]

Завідувач має право брати участь у всіх виду навчальних занять, контролювати проведення екзаменів та заліків, а також залучати викладачів кафедри до проведення наукових досліджень у сфері театрального мистецтва.

Кафедра акторської майстерності і режисури КНУТКіТ є місцем, де талановиті молоді люди отримують не лише фахову освіту, але й можливість розвитку своїх творчих здібностей. Завідувач має право обирати кандидатур

співробітників кафедри та студентів, що гарантує формування професійного колективу та підтримку найбільш обдарованих учнів.

Робота завідувача кафедри акторської майстерності і режисури КНУТКіТ імені Карпенка-Карого безперечно напряму впливає на розвиток українського театрального мистецтва. Його рішення та ініціативи створюють умови для зростання професіоналізму та творчості випускників кафедри, що сприяє високій репутації університету та його внеску у культурний розвиток країни.

Таким чином, робота завідувача кафедри акторської майстерності та режисури КНУТКіТ імені Карпенка-Карого не лише спрямована на організацію навчального процесу, а й має великий вплив на розвиток українського театрального мистецтва та формування майбутніх лідерів цієї галузі. Її значущість полягає у створенні умов для розвитку талантів і творчих здібностей студентів, що визначає майбутнє культурного життя країни.

Також, викладачі КНУТКіТу намагалися застосовувати передовий досвід акторської школи театру корифеїв. Випускникам інституту в дипломах присвоювалася спеціальність «актор і режисер», що свідчило про різноманіття та багатогранність навчальних програм.

У 1934 році був заснований Навчальний театр при інституті, що став важливим аспектом навчання. Його робота підтримувалася впродовж усіх років, навіть під час війни. Студенти-дипломники отримували відмінну базу для практики, що максимально наближала їх до професійного театру.

У період до і після війни, до навчання майбутніх акторів долучалися видатні діячі театрального мистецтва, які надавали свій внесок у їхню професійну підготовку.

Великий внесок у цю роботу зробили провідні викладачі, такі як М.М. Карасьов, Л.А. Олійник та О.О. Фомін, які активно підтримували інновації та нові підходи до навчання (Див. Додатки, А)

Робота кафедри тривала й у подальших роках, розширюючи свої горизонти. Починаючи з 1968 року, на кафедрі почала підготовка акторів для

різних театральних форматів, що додало їй нового значення та важливості в театральному освітньому просторі [20, с.15]

Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого (КНУТКіТ) є одним з провідних навчальних закладів, які готують фахівців у галузі організації театральної справи в Україні. Сучасна спеціалізація на кафедрі акторської майстерності та режисури КНУТКіТ підтримується добре структурованим навчальним планом, що охоплює широкий спектр теоретичних і практичних дисциплін, необхідних для успішної кар'єри в культурній індустрії. [2, с.88]

Однією з ключових складових успішності цього навчального закладу є його випускники, які успішно працюють у різних сферах культурного менеджменту України. За роки існування спеціалізації акторської майстерності та режисури, понад тисячу фахівців отримали освіту на цій кафедрі. Значна частина з них займає ключові посади у театрах, концертних організаціях та інших установах культури України, що свідчить про високий рівень підготовки і соціальну значимість цього напрямку освіти.

Особливу увагу варто звернути на роль театрального менеджера, яка важлива в складних умовах сучасного державного існування. Створення та успішне функціонування культурних установ значною мірою залежить від професійної підготовки та керівництва, які забезпечують ефективне використання ресурсів і популяризацію культурних продуктів серед громадськості. Адже «сучасний менеджер повинен бути людиною зі смаком і ерудицією, здатною до консенсусу і співпраці з різними сторонами організації для досягнення спільного успіху в мистецтві» [19, с.185].

Українські випускники КНУТКіТ, які працюють за межами країни, також свідчать про міжнародне визнання якості їхньої підготовки. Вони представляють Україну в різних країнах, сприяючи розвитку міжнародних культурних зв'язків і обміну досвідом у галузі культурного менеджменту.

Зростаючий інтерес до інвестицій в культуру в Україні вимагає від сучасних менеджерів нових підходів і стратегій. Освіченість і професіоналізм в

цій галузі стають вирішальними для успішного розвитку театральної індустрії і її економічної стійкості [19, с.186].

Таким чином, КНУТКіТ зі своєю кафедрою акторської майстерності та режисури є важливим центром підготовки кваліфікованих культурних менеджерів, які вносять значний внесок у розвиток культурного життя України та її міжнародну репутацію.

Питання підготовки кваліфікованих управлінських кадрів для сфери культури, зокрема артменеджерів, є актуальною проблемою, яка впливає на інтеграцію мистецтва та ринку, а також на впровадження нових, ефективних методів державного фінансування культурних проектів. В Україні ця сфера ще не має чіткої стратегії розвитку і потребує удосконалення законодавства, яке регулює її функціонування. [22, с.305]

Однією з важливих проблем є постійні зміни у структурах, у яких доводиться працювати мистецьким організаціям. Це призводить до невизначеності ситуації і ускладнює правове регулювання діяльності культурних установ. Відсутність чіткої правової бази та недостатнє верховенство права у цій сфері гальмують розвиток та ефективну роботу культурних організацій.

Проте, варто зазначити, що демократизація в Україні створює нові можливості для управлінських кадрів у сфері культури. Це означає, що вони можуть впливати на формування законодавства і стратегічне планування у галузі, сприяючи створенню більш стабільних умов для культурних ініціатив.

Стратегічне планування включає кілька ключових етапів, необхідних для ефективного управління в культурній сфері. Це інформаційне забезпечення, визначення місії і цілей організації, аналіз факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, формування варіантів стратегій та вибір оптимальної стратегії. Ці етапи сприяють не тільки покращенню управління в культурному секторі, а й дозволяють пристосувати діяльність організацій до змінюваних умов і вимог суспільства [8, с.85]

Українські артменеджери мають можливість впливати на формування стратегій і політик у галузі культури, що є важливим чинником для створення

сприятливого середовища для розвитку творчих індустрій. Запровадження сучасних управлінських практик і підвищення кваліфікації управлінських кадрів сприятиме стабільному розвитку культурної сфери та підтримці культурних ініціатив в Україні.

Вирішення проблеми підготовки кваліфікованих управлінських кадрів у сфері культури є важливим завданням для подальшого розвитку культурного сектора України і досягнення його потенціалу у міжнародному контексті.

Висновки до розділу 1

Отже, розглянувши теоретичні аспекти організації навчального процесу в КНУТКіТ ім. І.К. Карпенко-Карого, можна зробити висновок, що організація навчального процесу базується на поєднанні педагогічних принципів, які забезпечують гармонійний розвиток професійних компетентностей студентів. До основних принципів належать: системність, послідовність, індивідуальний підхід та інтеграція теорії з практикою.

Також важливим елементом є завідувач кафедри, який відіграє роль у забезпеченні ефективної організації навчального процесу, виступаючи як лідер, адміністратор і педагог. Його діяльність охоплює розробку навчальних планів, управління викладацьким складом та координацію творчо-виробничих проектів. Завідувач координує роботу викладацького складу, розподіляє педагогічне навантаження, контролює виконання навчальних планів і програм, забезпечує зв'язок між кафедрою та адміністрацією закладу.

Завідувач кафедрою спрямовує викладачів у розробці методик навчання, бере участь у формуванні навчального контенту, організовує обговорення методичних підходів і підтримує професійний розвиток викладацького складу.

Особлива роль завідувача кафедрою в театральному університеті полягає в організації саме творчих процесів, таких як студентські вистави, режисерські постановки, участь у конкурсах, фестивалях тощо. Він забезпечує інтеграцію навчання з реальними умовами театральної практики.

Завідувач кафедри виступає сполучною ланкою між студентами, викладачами та адміністрацією. Він забезпечує ефективну комунікацію та гармонізацію інтересів усіх сторін навчального процесу.

Творчо-виробничий процес є невід'ємною складовою підготовки акторів і режисерів. Завдяки практичним завданням, постановкам та іншим творчим проєктам студенти отримують можливість закріпити теоретичні знання та формувати професійні навички.

У сучасних умовах організація навчального процесу стикається з низкою викликів, серед яких: цифровізація освітнього середовища, необхідність адаптації до нових стандартів освіти, збереження традицій театральної педагогіки в умовах глобалізації.

Таким чином, організація навчального процесу в театральному закладі потребує балансування між традиційними методами підготовки та інноваційними підходами, що відповідають вимогам сучасного театрального мистецтва та освітнього процесу. Завідувач кафедри, як координатор і лідер, відіграє ключову роль у забезпеченні цієї рівноваги та створенні сприятливих умов для професійного розвитку майбутніх акторів і режисерів.

РОЗДІЛ 2. ІСТОРИЧНА ЧАСТИНА КАФЕДРИ

2.1. Становлення та розвиток кафедри

З моменту створення в 1934 році окремого Київського державного театрального інституту, було розпочато системну роботу з подолання емпіричної стихійності у викладанні майстерності. Цей період став важливим етапом у формуванні української акторської школи та театральної традиції.

Водночас викладачі інституту намагалися використовувати традиції акторської школи театру корифеїв, створюючи синтез між новаторськими ідеями та багатою спадщиною українського театрального мистецтва. Це поєднання дозволило формувати акторів, які могли б працювати як у рамках традиційного українського театру, так і на основі нових методик.

У довоєнні та повоєнні роки інститут залучав до виховання майбутніх акторів видатних діячів театрального мистецтва: Г.П. Юру, А.М. Бучму, К.П. Хохлова, В.Б. Вільнера, М.М. Крушельницького, В.О. Неллі, М.О. Соколова. Їхній досвід і майстерність стали невід'ємною частиною навчального процесу, забезпечуючи високу якість підготовки акторів [20, с.16].

Особливе значення для інституту мало створення Навчального театру в 1934 році. Цей театр став важливим майданчиком для практичного застосування теоретичних знань студентів, що дозволило наблизити навчальний процес до реальних умов професійної діяльності. Відновлення роботи Навчального театру в 1966 році після перерви, викликані війною, стало важливою подією, яка сприяла покращенню підготовки акторів.

У 1960ті роки, з метою забезпечення зростаючого попиту на акторську освіту, було створено дві кафедри майстерності актора і окрему кафедру режисури. Це дозволило спеціалізувати навчання та покращити якість підготовки студентів. Значний внесок у розвиток кафедри зробив професор М.М. Карасьов, під керівництвом якого з 1966 року розпочалася підготовка акторів для українського театру в місті Пряшеві, що тривала протягом 23 років.

Варто відзначити, що в 1966 році на кафедрі вперше в історії інституту розпочато підготовку акторів для лялькових театрів, що стало важливим кроком у розвитку цього специфічного напрямку театрального мистецтва. Художнім керівником курсу став народний артист України О.І. Соломарський, який зробив вагомий вклад у формування цього напрямку. [32, с.91]

Крім того, у 1968 році на кафедрі розпочато підготовку акторів для дагестанського театру. Сформований у Дагестані курс очолив народний артист України Д.В. Франько. У цей же рік кафедра поповнилася акторським курсом, який згодом очолила народна артистка України, професор І.О. Молостова, яка здійснила сім акторських випусків за час своєї роботи.

Таким чином, Київський державний театральний інститут зробив вагомий внесок у розвиток акторської майстерності в Україні.

Професор М.М. Карасьов, керівник кафедри майстерності актора у 1960-1970ті роки, зробив значний внесок у розвиток театральної освіти, прагнучи досягти єдності у розумінні викладачами основних методичних засад підготовки акторів, активізувати наукову роботу членів кафедри та уніфікувати трактування професійної термінології [20, с.15]

Карасьов розумів, що для досягнення високих стандартів у підготовці акторів необхідна єдність у підходах до навчання. Він активно працював над тим, щоб всі викладачі кафедри дотримувалися однакових методичних принципів. Це сприяло створенню цілісної системи підготовки акторів, що базувалася на перевірених методах та підходах.

Важливим аспектом роботи Карасьова було активне залучення викладачів до наукової діяльності. Він стимулював їх до проведення досліджень, написання наукових статей і участі в конференціях. Це дозволило не лише підвищити рівень викладання, але й сприяло розвитку театральної науки в цілому. Карасьов розумів, що наукова робота допомагає викладачам глибше розуміти процеси, які відбуваються на сцені, і ефективніше передавати свої знання студентам.

Особливу увагу професор приділяв уніфікації професійної термінології. Це було важливо для створення спільного розуміння та використання однакових

термінів у навчальному процесі. Завдяки цьому студенти могли краще засвоювати матеріал, а викладачі - ефективніше комунікувати між собою.

У 1960-1970ті роки штатними викладачами кафедри були Н.А. Биченко, Ю.П. Висоцький, О.І. Волкова, М.О. Досенко, В.І. Зимня, М.І. Мерзлікін, М.М. Рудін, Б.К. Свиридов, О.І. Ціановський, В.С. Черняков. Ці фахівці, під керівництвом Карасьова, працювали над удосконаленням методик викладання акторської майстерності, що призвело до значних успіхів у підготовці студентів [20, с.17].

Одним з яскравих прикладів успіху кафедри стали дипломні вистави. Зокрема, І.О. Молостова здійснила постановки «Давним-давно» О. Гладкова (1969 рік) і «Вестсайдська історія» А. Лорентса (1973 рік); М.М. Карасьов поставив «Моя чарівна леді» Ф. Лоу (1970 рік); Ю.П. Висоцький - «Вертеп пана Куп'єлло» Е. де Філіппо (1976 рік). Ці вистави отримали визнання як серед студентів, так і серед професіоналів театрального мистецтва [3, с.45].

З другої половини 1970х років по закінченні третього курсу студенти проходили місячну концертну практику, виступаючи в різних областях України, що дозволяло їм отримати цінний досвід роботи з публікою.

У 1973 році до кафедри приєдналися нові художні керівники акторських курсів, такі як народний артист України, доцент А.Г. Решетников і народна артистка України, професор В.І. Зимня. Вони продовжили традиції кафедри, підготувавши кілька успішних випусків акторів. Важливою інновацією стало запровадження асистентури-стажування як форми підготовки молодих викладачів, що сприяло постійному оновленню викладацького складу і підвищенню його кваліфікації.

Кафедра також намагалася внести зміни до вправ акторського тренінгу, поступово переходячи від формальних вправ до тих, які тренують елементи акторської психотехніки у комплексі. Це дозволило студентам краще підготуватися до реальних умов роботи на сцені і розвинути свої акторські здібності. [11, с.76]

Таким чином, під керівництвом професора М.М. Карасьова кафедра майстерності актора Київського державного театрального інституту досягла значних успіхів у підготовці висококваліфікованих акторів. Його зусилля з уніфікації методичних засад, активізації наукової роботи та уніфікації професійної термінології зробили вагомий внесок у розвиток театральної освіти в Україні.

У період з 1980-х до 1990-х років Київський державний театральный інститут переживав значні зміни, які суттєво вплинули на розвиток навчального процесу та підготовку акторів. Одним із важливих аспектів цих змін стало розширення навчального репертуару курсових і дипломних робіт. На сцені Навчального театру вперше відбувалося прочитання ряду творів української драматургії, зокрема п'єс Юрія Мушкетика, Геннадія Плоткіна, Юрія Щербака та інших. Це дозволило студентам знайомитися з новітніми творами національної драматургії та брати участь у їх постановках, що суттєво підвищувало їхній професійний рівень [29, с. 238].

Важливим кроком у розвитку інституту був щорічний обмін дипломними виставами з Грузинським театральним інститутом ім. Шота Руставелі. Така співпраця сприяла культурному обміну між Україною та Грузією, дозволяла студентам обох країн знайомитися з театральними традиціями та підходами один одного.

На базі Навчального театру також проводився міжвузівський фестиваль «Початок», що став платформою для демонстрації творчих досягнень студентів різних театральних шкіл.

Після смерті у 1984 році першого завідувача кафедри професора М.М. Карасьова, керівництво кафедрою взяв на себе М.Ю. Резнікович. Протягом одного року він виконував обов'язки завідувача кафедри, а у 1985-1988 роках цю посаду обіймав Ю.П. Висоцький. З 1988 року кафедру знову очолив М.Ю. Резнікович, який згодом став академіком Академії мистецтв України, лауреатом Національної премії України імені Тараса Шевченка та народним артистом

України. Під його керівництвом кафедра отримала нову назву - «Перша кафедра акторського мистецтва та режисури драми».

М.Ю. Резнікович запровадив нові методичні підходи до підготовки акторів, орієнтуючи їх на вимоги сучасного театру. Однією з головних методичних засад стало акцентування на екстремальних вимірах запропонованих обставин драматургії, практичному вирішенні проблеми існування актора в напруженому темпоритмі та необхідності постійного акторського тренінгу. Ці зміни сприяли більш глибокому розумінню студентами своєї професії та розвитку їхніх акторських навичок.

З метою підвищення рівня професійної обізнаності студентів, кафедра запровадила державний іспит з теорії акторського мистецтва як складову частину іспиту з фаху. Це дозволило студентам систематизувати свої знання та отримати більш глибоке розуміння теоретичних основ акторської майстерності.

У 80-х - 90-х роках ХХ століття художніми керівниками акторських курсів на кафедрі працювали видатні діячі театрального мистецтва, такі як народний артист СРСР А.Є. Гашинський, народна артистка України, професор І.О. Молостова, заслужений артист України, професор Б.П. Ставицький. Серед викладачів кафедри були кандидат мистецтвознавства, доценти Г.Г. Макарчук і О.Л. Ціановський, старші викладачі В.О. Черняк, О.О. Булига та інші. Їхній внесок у розвиток кафедри та підготовку акторів був неоціненним. [31, с.501]

Серед найпомітніших дипломних вистав цього періоду були «Бур'ян» А. Головка, які здійснили художні керівники та викладачі кафедри. Ці вистави стали знаковими подіями в житті інституту та сприяли підвищенню рівня підготовки студентів.

Таким чином, у 80-х - 90-х роках Київський державний театральний інститут зазнав значних змін, які сприяли підвищенню якості підготовки акторів та розвитку театральної освіти в Україні. Розширення навчального репертуару, впровадження нових методичних підходів та активна співпраця з іншими театральними інститутами стали ключовими факторами успіху інституту в цей період [31, с.566].

Професор М.М. Карасьов, керівник кафедри акторської майстерності у 1960-1970-ті роки, залишив глибокий слід в історії Київського державного театрального інституту. Його основна мета полягала в досягненні єдності серед викладачів щодо методичних засад підготовки акторів, активізації наукової роботи членів кафедри та встановленні єдиного трактування професійної термінології.

Карасьов розумів, що успіх у підготовці акторів значною мірою залежить від злагодженої роботи викладацького складу. Серед штатних викладачів кафедри в цей період були Н.А. Биченко, Ю.П. Висоцький, О.І. Волкова, М.О. Досенко, В.І. Зимня, М.І. Мерзлікін, М.М. Рудін, Б.К. Свиридов, О.І. Ціановський та В.С. Черняков. Кожен із них вніс свій унікальний внесок у навчальний процес, проте об'єднання їхніх зусиль під керівництвом Карасьова дозволило досягти високих результатів. [11, с.137]

Важливою частиною роботи кафедри стали дипломні вистави, які відзначалися високою якістю та творчим підходом. Серед найуспішніших можна виділити постановки І.О. Молостової «Дуже давно» О. Гладкова (1969) та «Вестсайдська історія» А. Лорентса (1973), М.М. Карасьова «Моя чарівна леді» Ф. Лоу (1970) та Ю.П. Висоцького «Вертеп пана Куп'єло» Е. де Філіппо (1976). Ці вистави стали справжніми подіями у театральному житті інституту, демонструючи високий рівень підготовки студентів.

У 1973 році художніми керівниками акторських курсів стали народний артист України, доцент А.Г. Решетников, який підготував три акторські курси, та заслужена, а згодом народна артистка України, професор В.І. Зимня. З цього ж року на кафедрі почала функціонувати асистентура-стажування як форма підготовки молодих викладачів. Це дозволило забезпечити спадковість у викладацькому складі та підвищити рівень професійної підготовки.

У 1974 році художнім керівником курсу став М.М. Рудін, який підготував три акторські курси. У 1976 році до художнього керівництва акторським курсом прийшов М.І. Резнікович, а з 1978 року — А.Є. Гашинський. Кожен із цих

викладачів приніс свої методичні підходи та бачення, що сприяло збагаченню навчального процесу.

Професор М.М. Карасьов доклав значних зусиль для створення єдиної методичної платформи, яка б об'єднувала всіх викладачів кафедри. Його прагнення до гармонізації методичних засад підготовки акторів, активізації наукової роботи та єдиного трактування професійної термінології зробили вагомий внесок у розвиток театральної освіти в Україні. Завдяки його керівництву кафедра стала важливим осередком професійного театального мистецтва, підготувавши багатьох видатних акторів, які згодом стали гордістю українського театру [31, с.535].

У період з 1980-х по 1990-ті роки Перша кафедра акторського мистецтва та режисури драми зазнала значних змін і розвитку. Кафедра активно працювала над удосконаленням системи акторського тренінгу, що поступово переходив від формальних вправ, спрямованих на окремі елементи акторської майстерності, до комплексних вправ, які розвивають психотехніку актора. Цей підхід дозволив студентам краще підготуватися до вимог сучасного театру, де акцентувався екстремальний вимір запропонованих обставин драматургії та вирішення проблем існування актора у напруженому темпоритмі.

Кафедра також активно розширювала репертуар курсових і дипломних робіт. Важливою подією стало першопрочитання творів української драматургії на сцені Навчального театру, зокрема п'єс Ю. Мушкетика, Г. Плоткіна, Ю. Щербака та інших. Це сприяло популяризації української драматургії та розвитку національного театального мистецтва.

Після смерті першого завідувача кафедри професора М.М. Карасьова у 1984 році, кафедру очолював М.І. Резнікович, який пізніше знову повернувся на цю посаду у 1988 році і залишався на ній до 2018 року. Його керівництво сприяло значним методичним і педагогічним змінам, які вивели кафедру на новий рівень.

У 1980-х і 1990-х роках кафедра активно співпрацювала з міжнародними театральними школами. Наприклад, акторські курси М.І. Резніковича та Б.П. Ставицького виїжджали до Вищої театральної школи ім. Л. Сольського у Кракові

(Польща). Професор І.О. Молостова проводила семінарські заняття зі студентами у Тель-Авіві (Ізраїль), а М.І. Резнікович знайомився з роботою театрального факультету Пітсбурзького університету (США) та проводив практичні заняття у Вищій театральній школі м. Утрехта (Нідерланди). Такі міжнародні контакти сприяли обміну досвідом та розширенню педагогічних методів.

Наукові здобутки кафедри також варті уваги. Зокрема, тритомник М.І. Резніковича «Театр часів» та його книжка «Від репетиції до репетиції» стали важливими джерелами знань для майбутніх акторів та режисерів. Публікації Ю.П. Висоцького з різних питань театрального мистецтва і культури постійно виходили у різних збірниках, журналах і газетах, привертаючи увагу широкої громадськості. [11, с.76]

Активна співпраця з Міжнародним інститутом театру (МІТ) при ЮНЕСКО у кінці 90-х років ХХ століття стала ще однією важливою віхою в історії кафедри. Щорічні міжнародні акторські майстерні, які проводилися у м. Сіная (Румунія), дозволили студентам і викладачам кафедри демонструвати свої вправи з акторського тренінгу на міжнародному рівні.

Таким чином, Перша кафедра акторського мистецтва та режисури драми за цей період зазнала значного розвитку, впровадила нові методики тренінгу, розширила репертуар, активно співпрацювала з міжнародними театральними школами та продовжила розвивати наукові дослідження в галузі театрального мистецтва. Це забезпечило високий рівень підготовки студентів, що дозволило їм успішно працювати як на національній, так і на міжнародній сцені.

У 2002 році студенти курсу професора Ю.П. Висоцького представили фрагменти з трагедії Софокла «Антигона». Ця подія стала переломним моментом у історії Першої кафедри акторського мистецтва та режисури драми. На Конгресі, організованому Міжнародним інститутом театру в Афінах, українська театральна школа отримала визнання як одна з провідних у світі.

Протягом останніх років Перша кафедра акторського мистецтва та режисури драми пережила значне оновлення та розширення свого творчого

складу. Зокрема, вагомий внесок у розвиток кафедри зробили народний артист України Дмитро Віталійович Савченко, який вже восьмий рік успішно викладає, та режисер театру ім. Лесі Українки Олег Володимирович Нікітін, який понад десять років працює старшим викладачем.

Кафедра суттєво поповнилась молодими та талановитими фахівцями, серед яких старші викладачі Л.О. Островська, Л.М. Семирозуменко, О.В. Щурська, Ю.Ю. Маслак, В.А. Новіков, А.П. Сенчук, М.М. Шикуча, Ф.А. Солонецький, а також викладач Д.І. Морозов. Закінчивши асистентуру, Євген Храмцов, Сергій Курчев і Олександр Степанцов активно викладають на різних курсах кафедри, приносячи свій унікальний досвід та знання.

Цей творчий колектив сприяв створенню численних помітних дипломних вистав, які стали справжніми подіями в театральному житті. Серед них:

- «Шлюб за конкурсом» за К. Гольдоні, постановка М.І. Резніковича, яка відзначилася своєю комедійною легкістю та майстерністю акторської гри.
- «Поводи білих ночей» за В. Пановою, постановка Ю.М. Мажуги, яка зворушила глядачів своєю драматичною глибиною.
- «Як важливо бути серйозним» за О. Вайлдом, постановка О.В. Нікітіна, яка вразила своєю іронією та витонченістю.
- «Оркестр» за Ж. Ануєм, постановка Л.М. Семирозуменко, яка захопила своєю музичною гармонією та драматичною напругою.
- «Двері грюкають» за М. Фермо, постановка Ю.П. Непші та Л.М. Семирозуменко, яка вразила своєю комедійною витонченістю.
- «Благочестива Марта» Т. де Моліни, постановка Б.М. Бенюка, яка виявила майстерність у постановці класичних сюжетів.
- «Солодкоголоса птаха юності» за Т. Вільямсом, постановка О.В. Щурської, яка зворушила глядачів своєю емоційною глибиною.
- «Вестсайдська історія» за Л. Бернстайном, постановка Є.О. Гулякіної, яка захопила своєю музичною енергією.
- «Украдене щастя» за І. Франком, постановка Б.М. Бенюка, яка вразила своєю національною тематикою та драматичною глибиною.

- «Скрізь плач і стогін і ридання...» за творами Л. Українки, постановка О.С. Замятіна, яка показала багатогранність української драматургії.

- «Як вам це подобається» за В. Шекспіром, постановка Л.Б. Остропольського, яка здивувала своєю класичною досконалістю.

- «Каліка з острова Інішман» за М. Макдонахом, постановка О.М. Гетманського, яка вразила своєю емоційною напругою.

- «Сто тисяч» за І. Карпенком-Карим, постановка Л.М. Семирозуменко, яка отримала почесний диплом Президії Національної академії мистецтв України за найкращий бакалаврський проект 2018 року, виконаний акторським курсом О.С. Замятіна.

Ці дипломні вистави стали справжніми шедеврами театального мистецтва, демонструючи високу майстерність і талановитість студентів і викладачів кафедри. Завдяки їхньому професіоналізму та творчій енергії, Перша кафедра акторського мистецтва та режисури драми продовжує залишатися одним із провідних центрів театального навчання в Україні, готуючи нові покоління талановитих акторів і режисерів.

З роками незалежності України кафедра значно оновила свій творчий склад. Важливим етапом стало призначення у 2001 році заслуженої артистки України Є.О. Гулякіної керівником акторського курсу. Її робота з п'ятим набором студентів стала підтвердженням її педагогічного таланту та професійної майстерності.

У період з 2006 по 2011 роки кафедра була під керівництвом всесвітньо відомого актора театру і кіно, лауреата Шевченківської премії, народного артиста України і СРСР, Героя України Богдана Сильвестровича Ступки. Його внесок у розвиток кафедри був неоціненним, він надихнув студентів своїм прикладом і сприяв підвищенню їхнього професійного рівня.

З 2005 року до роботи кафедри долучився Станіслав Анатолійович Мойсеєв, очільник Київського Академічного Молодого театру, народний артист України. Його творчий підхід та керівництво сприяли розвитку нових методик навчання, що відповідали сучасним вимогам театального мистецтва.

Одним із найталановитіших українських артистів, які приєдналися до кафедри, став Богдан Михайлович Бенюк, актор театру ім. Івана Франка. Його третій набір студентів на акторський курс свідчив про його педагогічний талант та вміння передавати свої знання майбутнім поколінням акторів.

У 2013 році акторський курс набрав режисер Леонід Бенедиктович Остропольський, заслужений діяч мистецтв України, постановник багатьох вистав у театрі ім. Лесі Українки. Його багаторічний досвід і професіоналізм стали важливими складовими успіху кафедри.

Наступного року, у 2014-му, свій перший набір акторського курсу здійснив народний артист України, провідний актор Київського національного театру ім. Лесі Українки Олег Семенович Замятін. Його професійна майстерність і артистичний досвід сприяли розвитку нових акторських талантів.

У перші роки ХХІ століття кафедра активно залучала до викладання фахових дисциплін викладачів, які зарекомендували себе у театральному мистецтві. Серед них — народний артист України Олександр Миколайович Гетманський, народна артистка України Наталія Костянтинівна Доля, заслужена артистка України Лариса Миколаївна Недін, а також режисери Київського Академічного Молодого театру Анатолій Тихонович Петров та Микола Іванович Яремків. Їхня професійна діяльність і педагогічний талант сприяли підвищенню якості навчання та підготовки студентів.

Таким чином, завдяки зусиллям талановитих викладачів та постійному оновленню творчого складу, Перша кафедра акторського мистецтва та режисури драми змогла досягти високих результатів як на національному, так і на міжнародному рівні.

Визнання української театральної школи на Конгресі в Афінах стало підтвердженням професіоналізму та майстерності її студентів і викладачів, що надалі сприятиме розвитку українського театрального мистецтва.

У 2019 році режисерський курс вперше очолив народний артист України Станіслав Анатолійович Мойсеєв, до команди якого приєднався молодий педагог і режисер драматичного театру Андрій Май.

Останні роки відзначилися активними творчими поїздками на студентські фестивалі в Китаї, Словаччині, Росії, Угорщині, Польщі, Іспанії, Молдові та інших країнах.

Протягом цього періоду кафедра провела значну творчо-методичну роботу з удосконалення технології акторської майстерності. Було підготовлено багато матеріалів з реалізації елементів акторського тренінгу, серед яких наукова праця Дмитра Морозова «Деякі аспекти методології».

Крім робіт з акторського тренінгу, професор М.І. Резнікович розробив нову програму з режисури, яка включає елементи професійної підготовки майбутнього режисера. Ця програма охоплює всі аспекти художньої цілісності вистави, від її мети до проблематики конфлікту, а також поєднання сценографії та режисури, режисури та музики [11 , с.136]

2.2 Внесок кафедри у розвиток театрального мистецтва

Друга кафедра акторського мистецтва та режисури драми в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого, має глибокі коріння, які сягають до перших років становлення української театральної культури. Історія режисерської освіти на цій кафедрі почалася з моменту створення Музично-драматичної школи у 1904 році, де випускники першої драматичної відділення вже ставали акторами та режисерами.

Перший етап розвитку режисерської освіти нерозривно пов'язаний з видатними іменами українського театру, такими як М.Л. Кропивницький, М.П. Старицький, І.К. Карпенко-Карий, М.К. Садовський, П.К. Саксаганський. Вже у 1924 році було введено спеціальну режисерську освіту, що відобразилося в зміні навчальних планів та методів виховання [10, с.106]. Цей період також відзначився підготовкою режисерів-організаторів для клубів, шкіл і професійного театру, а першим випускником такої освіти став С.М. Ткаченко, який пізніше став ректором інституту.

Основоположником спеціальної режисерської освіти на цій кафедрі був видатний режисер Лесь Курбас, який працював тут з 1922 по 1926 рік. Він вплинув на методику викладання, яка включала методику біомеханіки Крицберга, метод К. Станіславського через викладачів як О. Смирнова, О. Іскандера, В. Інкіжинова, а також методи Лесея Курбаса через Б. Х. Тягно та інших. [5, с.56]

Кафедра постійно розвивається, адаптуючи свої навчальні програми до сучасних вимог та потреб театральної сцени. Її викладачі та студенти активно досліджують і впроваджують нові методики режисерської майстерності, зберігаючи при цьому цінність традицій українського театру.

Таким чином, друга кафедра акторського мистецтва та режисури драми не лише продовжує світлу спадщину українського театру, а й сприяє професійному розвитку майбутніх акторів і режисерів, забезпечуючи їм необхідні знання та навички для успішної кар'єри у цій царині мистецтва.

Кафедра режисури драми Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого має багату історію, що почалася у далекому 1928 році, коли студенти обрали деканом С.М. Ткаченка. Цей період став важливим етапом для розвитку режисерської освіти в Україні, особливо після приєднання до викладацького складу видатних театральних діячів того часу, таких як Г. Юра, художній керівник театру ім. І. Франка [6, с.9].

З 1937 року кафедра організовується як відокремлена вчена рада, створюються кафедри, а першим завідувачем кафедри режисури та майстерності актора стає І. І. Чабаненко. Він визначив пріоритетність оволодіння майбутніми режисерами основами акторського мистецтва, що стало ключовим аспектом методики підготовки спеціалістів на кафедрі.

У другій половині ХХ століття кафедра режисури драми стає центром притягання для найкращих сил українського театру. Викладання в цей період здійснюють такі видатні фахівці, як І. І. Чабаненко, В. О. Неллі, В. С. Довбишенко, В. Б. Вільнер, М. П. Верхацький, М. М. Крушельницький, В. І.

Харченко, М. М. Карасьов, Л. А. Олійник та інші, що внесли значний вклад у розвиток театрального мистецтва в Україні (Див. Додатки, Б)

Особливе місце серед випускників кафедри займають ті, хто вибрав кар'єру у кінематографі та телебаченні. Вони активно сприяли розвитку українського кіно, здобувши визнання як на національному, так і на міжнародному рівнях. Серед них В. Івченко, В. Денисенко, А. Войтецький, А. Буковський, А. Тимонишин, які відзначилися у художньому кіно, та В. Небера, Л. Удовенко, відомі в документальному кіно. Світову славу українському науково-популярному кіно приніс Ф. Соболев.

Таким чином, кафедра режисури драми КНУТКТ ім. І.К. Карпенка-Карого продовжує свою традицію виховання та підготовки професіоналів театрального мистецтва, які не лише втілюють творчі ідеї на сцені, а й формують культурне обличчя українського мистецтва в цілому.

З 1961 по 1990ті роки та пізніше в Київському національному університеті театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого успішно функціонувало заочне режисерське відділення. Протягом цього періоду кафедру закінчили 127 фахівців, серед яких видатні імена, такі як Д. Гнатюк, В. Івченко, К. Параконьєв, П. Загребельний, П. Кукуюк, Е. Митницький, В. Петров, О. Клековкін, В. Магар, В. Курбанов. Ці випускники відіграли значну роль у розвитку українського театрального мистецтва, здобуваючи високі творчі звання країни.

З 2004 року кафедру очолює видатний театральний діяч Ю.П. Висоцький, під чийм керівництвом значно розширилися міжнародні контакти та завдання студентів. У 2005 році студенти акторського курсу, якого очолював Ю. Висоцький, успішно представляли європейську театральну школу на міжнародному конкурсі-відборі в Румунії (м. Сіная), де вони отримали право на участь у Першому Всесвітньому фестивалі театральних шкіл у 2006 році у Манілі, Філіппіни. Участь у цих подіях підтвердила високий статус української театральної школи в світі та отримала високу оцінку від світових діячів театру.

Таким чином, кафедра акторського мистецтва та режисури драми продовжує свою традицію виховання та підготовки професіоналів, які не лише

реалізують творчі ідеї на сцені, а й сприяють міжнародному визнанню української театральної культури.

З історії кафедри акторського мистецтва та режисури драми Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого випливає багаторічна традиція участі у міжнародних фестивалях, що надає можливість студентам та викладачам виявити свої творчі здібності та отримати визнання на світовому рівні. [2, с. 233]

Зокрема, у 2007 році студенти цього курсу взяли участь у XIII Міжнародному конкурсі актора у Неаполі (Італія), де їх вистава отримала високу оцінку від глядачів, преси та телебачення, а також була відзначена дипломом фестивалю.

Протягом наступних років, з 2009 по 2015, студенти кафедри активно брали участь у Міжнародному фестивалі театральних шкіл у Пекіні, Китай. Кожен учасник під керівництвом художніх керівників Д.М. Богомазова та Ю.П. Висоцького успішно представляв українську театральну школу, здобуваючи нагороди за кращу акторську роботу та найвиразніше акторське виконання.

З 2011 року студенти кафедри активно беруть участь у фестивалі театральних шкіл «Класфест» у Кишиніві, Молдові, де також отримали численні дипломи та призи за свої вистави.

Зростаючий інтерес до міжнародних фестивалів в останні роки також включає участь студентів-режисерів, що свідчить про поширення та вдосконалення творчих здібностей кафедри. Важливим внеском у розвиток цього напрямку стали А.Ф. Білоус та Є.В. Локтіонов, які успішно представляли свої роботи на фестивалях у Росії, Болгарії, Словаччині та Угорщині.

Крім того, кафедра активно взяла участь у проведенні та організації міжнародного фестивалю театральних шкіл «Натхнення», що відбувався на базі університету. Великий внесок у це зробив доцент кафедри В.А. Чхайдзе, який керував яскравими церемоніями відкриття та закриття фестивалю.

Таким чином, участь у міжнародних фестивалях стала важливим компонентом академічного життя кафедри акторського мистецтва та режисури

драми, що сприяє підвищенню престижу української театральної школи та міжнародному визнанню її випускників.

Кафедра акторського мистецтва та режисури драми Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого здобула великий авторитет не лише в Україні, а й у світі, завдяки активній участі в міжнародних фестивалях та творчому внеску в українське театральне мистецтво.

За останні десятиліття кафедра відзначилася постійними поїздками на фестивалі до Румунії (м. Галаті) та Угорщини (м. Бекеш-Чабе), де студенти та викладачі демонстрували свої досягнення й отримували визнання від міжнародної громадськості. Не менш значущою стала участь наших студентів у Міжнародному професійному фестивалі жіночої творчості у м. Ніжин, де вони регулярно здобували схвальні відгуки та високі нагороди.

Особливе місце на кафедрі займають її викладачі. За останні десятиліття художні керівники курсів як А.Ф. Білоус, Д.М. Богомазов, В.А. Чхаїдзе, Л.О. Шевченко та інші розпочали активну та самостійну творчу роботу, спрямовану на розвиток акторської та режисерської майстерності у студентів.

Сьогодні на кафедрі функціонує п'ять акторських курсів та курси режисерів як денної, так і заочної форми навчання. Кожен курс має свого художнього керівника, який не лише передає свої знання, а й створює сприятливі умови для творчого розвитку студентів.

На жаль, за останні два роки кафедра втратила видатних викладачів та професорів, таких як М.М. Рушковський, Е.М. Митницький та інші. Проте, завдяки наполегливості та творчому підходу досвідчених педагогів, які продовжують працювати на кафедрі, таких як В. Судин, К. Дубінін, Р. Коломієць, О. Шаварський та Ю. Висоцький, надалі забезпечується високий рівень підготовки майбутніх акторів і режисерів.

Таким чином, кафедра акторського мистецтва та режисури драми продовжує свій внесок у розвиток української театральної школи, здобуваючи нові перемоги та визнання в міжнародному культурному просторі.

Останнє десятиліття в історії кафедри акторського мистецтва та режисури драми Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого було періодом значних досягнень у зв'язку з усуненням відірваності навчального процесу від професійного театру. Цей напрямок став серйозним досягненням і важливим етапом в розвитку кафедри.

Одним з ключових кроків стало впровадження практики проведення курсових робіт студентами на базі провідних професійних театрів Києва. Від третього року навчання студенти розпочинають підготовку та виставлення своїх вистав у цих театрах. Ці вистави включаються до репертуару театрів і граються перед глядачем протягом кількох сезонів. Найкращі з них отримують високу оцінку та визнання, що підтверджується театральною премією «Київська пектораль» у номінаціях за кращі акторські й режисерські дебюти.

Крім того, науково-методична робота кафедри також набула значного розвитку. Протягом останніх 15 років видатні педагоги та дослідники, такі як Е. Митницький, Л. Танюк, Р. Коломієць, О. Шаварський, а також Ю. Висоцький та В. Судїн, представили цінні книжки та публікації, що відіграли важливу роль у методичній підготовці студентів і професійному розвитку викладачів.

Також варто відзначити продовження кафедрою роботи з творчою молоддю. Викладачі з багатим досвідом, такі як І. Рявцева, А. І. Захарченко, А. Ф. Ященко та інші, активно втілюють нові ідеї та методи в навчальний процес, сприяючи розвитку майбутніх поколінь акторів та режисерів.

Таким чином, кафедра акторського мистецтва та режисури драми з успіхом розвиває практичну театральну освіту, підвищуючи рівень професіоналізму та підготовки своїх випускників, що здобувають визнання не лише в Україні, а й за її межами.

2.3 Основні досягнення та виклики в історії кафедри

Історія кафедри акторського мистецтва та режисури драми є багата на досягнення, які визначили її сучасний статус в українській та світовій

театральній освіті, але вона також стикалася з численними викликами і труднощами.

Досягнення кафедри:

1. Провідна роль в освіті та творчості: кафедра заснована на основі багаторічної традиції театральної освіти, яка виходить за рамки звичайного навчального процесу. Завдяки цьому, випускники кафедри акторського мистецтва та режисури драми здатні не лише високо професійно виконувати свої ролі на сцені, а й втілювати в життя новаторські театральні концепції.

2. Міжнародне визнання: участь студентів та викладачів кафедри в міжнародних театральних фестивалях та конкурсах є свідченням високої якості підготовки та креативного підходу до театального мистецтва. Нагороди та визнання на міжнародній арені підтверджують статус кафедри як центру театральної культури та освіти.

3. Наукова та методична робота: кафедра активно займається науковою та методичною роботою, публікації викладачів збагачують теоретичну базу та методичні підходи до підготовки акторів і режисерів. Це сприяє постійному підвищенню якості освіти та адаптації до сучасних викликів театральної індустрії. [22, с. 98]

Виклики, які стоять перед кафедрою:

1. Адаптація до мінливих умов: сучасна театральна індустрія постійно змінюється, і кафедра повинна бути готовою до швидкого адаптування до нових тенденцій і технологій, які впливають на художній процес і навчальний процес.

2. Фінансування та інфраструктура: недостатнє фінансування і відсутність сучасної технічної бази можуть стати перешкодою у розвитку та покращенні якості освіти на кафедрі.

3. Конкуренція на ринку праці: випускники повинні конкурувати на національному і міжнародному ринку праці з іншими театральними школами та університетами, що вимагає постійного підвищення якості освіти і підготовки.

Кафедра акторського мистецтва та режисури драми Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого

має славу історію досягнень у театральній освіті, але також зустрічає виклики сучасності. Її успіхи визнані як в Україні, так і за кордоном, що свідчить про високий рівень підготовки фахівців у сфері театального мистецтва.

Сучасні освітні заклади по всьому світу активно впроваджують принципи продуктивного навчання у свою практику. Ця технологія залишається актуальною завдяки своїй здатності адаптуватися до сучасних викликів та потреб студентів. Викладачі та студенти працюють разом у рамках інтерактивного навчального процесу, де кожен учасник відіграє активну роль [4, с. 7].

В Україні, згідно з Законом «Про вищу освіту» (розділ IX), освітній процес у вищих навчальних закладах визначається як інтелектуальна, творча діяльність, спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетенцій у студентів. Ця діяльність базується на системі науково-методичних і педагогічних заходів, що сприяють гармонійному розвитку особистості [23].

Ключовою особливістю продуктивного навчання є ефективна взаємодія між викладачем та студентом. Викладач виступає не лише як джерело знань, але й як фасилітатор, наставник, який сприяє самостійному навчанню студента. Це передбачає використання різних методів активного навчання, таких як групові проекти, дискусії, дослідницькі роботи, практичні завдання.

Важливим аспектом цієї взаємодії є розвиток у студентів навичок самостійної роботи, критичного мислення та здатності до самонавчання. Викладачі стимулюють студентів до пошуку інформації, аналізу отриманих даних, формування власних висновків та застосування знань у практичних ситуаціях.

Продуктивне навчання сприяє не лише академічному розвитку студентів, але й формуванню їх як гармонійно розвинених особистостей. Ця технологія дозволяє студентам краще зрозуміти свої сильні та слабкі сторони, розвинути навички, необхідні для успішної професійної діяльності, та підготуватися до життя у складних соціально-економічних умовах.

Впровадження продуктивного навчання у вищих навчальних закладах сприяє створенню умов для активної участі студентів у освітньому процесі, розвитку їх самостійності та відповідальності за своє навчання. Це, у свою чергу, позитивно впливає на якість освіти, підвищує рівень підготовки випускників та їхню конкурентоспроможність на ринку праці. [12, с.10]

Продуктивне навчання як цілісна система організації освітнього процесу демонструє свою ефективність у сучасних умовах. Завдяки активній взаємодії викладача та студента, акценту на самостійну навчальну діяльність, ця технологія сприяє всебічному розвитку студентів, формуванню у них необхідних для життя та професійної діяльності компетенцій. Впровадження продуктивного навчання у вищих навчальних закладах є важливим кроком до підвищення якості освіти та адаптації студентів до сучасних соціально-економічних умов.

Основна мета освітнього процесу у вищому навчальному закладі полягає не лише в наданні знань, але й у формуванні компетенцій, які дозволяють випускникам успішно функціонувати в професійному середовищі та суспільстві. Для досягнення цієї мети освітні програми розробляються таким чином, щоб забезпечити комплексний підхід до навчання, який включає теоретичне навчання, практичні заняття, дослідницьку роботу та розвиток особистих якостей.

Висновки до розділу 2

Розглянувши кафедри акторської майстерності та режисури КНУТКіТ ім. І.Карпенко-Карого, можна зробити висновок, що з року створення, а саме з 1934, на той час Київського державного інституту було закладено перший фундамент у викладанні сценічної майстерності. Цей рік став важливим у формуванні української акторської школи та театральної традиції.

Кафедра акторської майстерності та режисури університету була створена як одна з перших структурних одиниць закладу. Її діяльність формувалася на

засадах класичної театральної школи, інтегрованої з національними традиціями українського мистецтва.

Історія кафедри пов'язана з діяльністю видатних діячів театального мистецтва, які заклали основи педагогіки акторської майстерності. Серед них — Лесь Курбас, Амвросій Бучма, Мар'ян Крушельницький та інші. Їхній внесок полягав у розробці унікальних методик підготовки акторів, які поєднували класичні європейські підходи з українськими художніми традиціями.

Безумовно, що з часом навчальні програми кафедри адаптувалися до змін у театрі та кіно. Особливий акцент робився на формуванні багатогранних професійних компетенцій акторів, що відповідали вимогам театальної сцени та кінематографу. Кафедра відіграла важливу роль у розвитку українського театру та кіно. Багато випускників кафедри стали провідними акторами, режисерами та педагогами, які зробили вагомий внесок у культурне життя України.

Кафедра зуміла зберегти свої унікальні педагогічні традиції, водночас інтегруючись у сучасний контекст театального та кіномистецтва. Завдяки цьому університет залишається одним із провідних навчальних закладів у галузі театальної освіти.

Таким чином, історичний розвиток кафедри акторської майстерності та режисури в університеті ім. І.К.Карпенка-Карого демонструє унікальне поєднання традицій і сучасності, що забезпечило їй лідерські позиції в підготовці фахівців театального мистецтва. Ця спадщина є основою для подальшого вдосконалення навчального процесу та творчих досягнень.

РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРА КАФЕДРИ

3.1 Аналіз методики організації навчального процесу кафедри

Методика організації навчального процесу на кафедрі акторського мистецтва та режисури драми Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого базується на глибокому розумінні театрального мистецтва як напрямку, що поєднує технічні навички з творчим потенціалом. [2, с.159]

Інтеграція теорії та практики: основою методики є інтеграція теоретичних знань із практичними вміннями. Студенти з перших курсів залучаються до активних театральних практик, що сприяє їхньому зануренню у театральну атмосферу та відчуттю професійного середовища.

Індивідуальний підхід: кожен студент має можливість розвиватися відповідно до своїх унікальних здібностей та інтересів. Викладачі кафедри надають індивідуальну увагу кожному студенту, сприяючи розвитку його творчого потенціалу.

Постійне професійне зростання: викладачі кафедри постійно підтримують свій професійний рівень, беручи участь у міжнародних майстер-класах, конференціях та резиденціях. Це дозволяє їм інтегрувати нові методи і технології у навчальний процес.

Практичний досвід на сцені: важливою частиною методики є можливість студентів здобувати практичний досвід виступів на сцені ще під час навчання. Вистави, постановки та проекти, які вони створюють, відіграють значну роль у їхній підготовці до майбутньої професійної діяльності [17, с.195].

Систематичний моніторинг: кафедра веде систематичний моніторинг успішності навчального процесу та індивідуального прогресу студентів. Це дозволяє швидко вносити корективи та покращення у методику навчання.

На кафедрі розроблений та запроваджений силабус. Це навчальна програма дисципліни, яка включає в себе опис навчальної дисципліни, мету та завдання, змістовні модулі та найменування заняття, завдання до самостійної

роботи, час консультацій, вимоги викладача, критерії оцінки, список використаної літератури, тематичні заняття та тривалість кожного.

Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності закладів освіти містять технологічні вимоги щодо навчально-методичного забезпечення освітньої діяльності в сфері вищої освіти:

- наявність комплексу навчально-методичного забезпечення з кожної навчальної дисципліни;
- забезпеченість студентів навчальними матеріалами з кожної навчальної дисципліни;
- наявність методичних матеріалів для проведення атестації студентів.

Складовими комплексу навчально-методичного забезпечення дисципліни вважаються:

- навчальний контент (конспект або розширений план лекцій);
- плани практичних (семінарських) занять;
- завдання для лабораторних робіт,
- завдання самостійної роботи студентів;
- питання, задачі, завдання або кейси для поточного та підсумкового контролю знань і вмінь студентів, комплексної контрольної роботи, післяатестаційного моніторингу набутих знань і вмінь з навчальної дисципліни (під час акредитаційної експертизи освітніх програм) [18, с.33]

Забезпеченістю студентів навчальними матеріалами вважається наявність певного інформаційного забезпечення: підручників, навчальних посібників, конспектів лекцій, хрестоматій згідно з переліком рекомендованої літератури з розрахунку один примірник на п'ять осіб фактичного контингенту студентів або їх наявність в електронній формі (у локальному чи віддаленому доступі) для необмеженої кількості користувачів з дотриманням вимог законодавства про інтелектуальну власність.

Документи, що підтверджують відповідність закладу освіти вимогам до провадження освітньої діяльності в сфері вищої освіти за ліцензійними умовами, мають містити також відомості про наявність тематики та методичних розробок курсового проектування, забезпечення програмами і базами проходження практики.

Таким чином, за ліцензійними умовами кожна компонента (кредитний модуль) плану освітнього процесу за спеціальностями та рівнями вищої освіти повинна мати відповідне навчально-методичне забезпечення, а кожна навчальна дисципліна – інформаційне забезпечення.

Навчально-методичне забезпечення дисципліни має містити навчальний контент (інформаційне забезпечення) та методичні рекомендації (вказівки) для студентів за видами навчальної діяльності (рисунок 1) відповідно до плану освітнього процесу.

Навчальна програма кафедри акторського мистецтва та режисури драми розроблена з урахуванням сучасних викликів та вимог театральної індустрії. Вона охоплює широкий спектр теоретичних і практичних дисциплін, що готують студентів до різноманітних аспектів професійної діяльності.

Інтеграція культурних і театральних дисциплін: програма включає вивчення історії та теорії театру, культурології, психології акторської майстерності та інших ключових аспектів, що розширюють кругозір студентів і поглиблюють їх розуміння театального мистецтва.

Практична складова: студенти активно залучаються до акторської, режисерської та технічної практики, що дозволяє їм отримувати необхідний досвід та вміння для роботи на професійній сцені. [14, с. 219]

Академічний розвиток: програма сприяє академічному розвитку студентів через вивчення сучасних теоретичних концепцій і ідей, що підтримують інтелектуальний і креативний розвиток майбутніх театральних фахівців.

Адаптивність та гнучкість: навчальна програма постійно оновлюється і адаптується до змінюваних потреб та вимог сучасного театрального світу, що забезпечує актуальність підготовки випускників.

Оцінка та рефлексія: програма передбачає систему оцінювання знань та навичок студентів, а також механізми їхньої саморефлексії, що сприяє постійному підвищенню якості навчання і саморозвитку.

Структура кафедри майстерності актора та режесури Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. І.К. Карпенка-Карого є добре організованою та адаптованою до потреб сучасного театрального мистецтва. Методика навчання враховує найкращі традиції та інновації у театральній освіті, а навчальна програма забезпечує комплексний розвиток.

Кафедра майстерності актора та режесури є ключовим освітнім і науковим центром, який забезпечує підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі сценічного мистецтва. Розглянемо основні програми підготовки, які пропонуються кафедрою, від бакалавра до магістра та доктора філософії.

Бакалаврська програма. На першому етапі студенти отримують базові знання в галузі організації театральної справи. Освітні програми на бакалаврському рівні включають широкий спектр дисциплін:

- Історія мистецтв дозволяє студентам поглибитися в історичний аспект сценічного мистецтва, розуміти еволюцію мистецтва.
- Аналіз п'єси і вистави, а також теорія драми та аналіз творів сценічного мистецтва надає практичні навички оцінки сценічного мистецтва і розуміння технічних аспектів вистав.

- Режисура та майстерність актора дозволяє втілити у творі авторський задум, виявити глибину ідейного змісту твору, донести його до глядача.

- Аудіовізуальні технології у сценічному мистецтві це змога виявити особливості інтегрування та методи використання цифрових технологій в сучасних практиках.

- Основи маркетингу та економіка культури і мистецтва допомагають зрозуміти важливість просування театральних доробків і економічні аспекти культурного менеджменту.

- Фінанси і кредит, бухгалтерський облік надають необхідні знання для ефективного фінансового управління в театральній сфері.

- Управління персоналом та ділова етика розвивають лідерські якості і навички міжособистісного взаємодії, що є критичними для керівників театральних проектів.

- Основи авторського права і реклама та видавнича справа забезпечують розуміння правових аспектів у театральній справі та методики просування вистав.

Крім того, студенти проходять практичні заняття, такі як виробничо-фінансова діяльність театру та аналіз виробничо-фінансової діяльності, які дозволяють їм здійснювати реальну практику у творчій, науковій та соціокультурній діяльності [22, с. 195].

Магістерська програма. На другому етапі освіти студенти розширюють свої знання і спеціалізуються в галузі, вибираючи дисципліни, що відповідають їхнім інтересам і кар'єрним амбіціям:

- Історія і теорія художньої творчості дозволяє студентам розглянути більш глибокі аспекти історії та теорії творчості, що є основою для теоретичної рефлексії у сценічній творчості.

- Акторський пластичний тренінг, що дає змогу володіти державною мовою України, культурою висловлювання, вмінням логічно будувати власне мовлення (письмове та усне).

- Проектний менеджмент та фінансовий менеджмент підготовлюють магістрів до управлінської діяльності в театральній сфері і надають необхідні інструменти для ефективного управління проектами і ресурсами.

Крім того, магістерська програма включає спеціалізовані курси, такі як володіння виконавськими вміннями та навичками професії, елементами внутрішньої і зовнішньої техніки виконавця.

Найвищий рівень підготовки на кафедрі — програма докторських студій зі спеціальності "Сценічне мистецтво". Ця програма спрямована на поглиблене дослідження і наукові відкриття у сценічному мистецтві, де студенти здійснюють оригінальні дослідження та публікують результати у відповідних наукових виданнях [22, с. 199].

Кафедра театральної справи не лише забезпечує підготовку професіоналів у сфері сценічного мистецтва, але й активно сприяє розвитку культурної та освітньої сфери країни. Освітні програми кафедри відповідають найвищим стандартам і враховують сучасні вимоги ринку праці, щоб готувати лідерів і новаторів у галузі театального мистецтва.

3.2 Аналіз навчальної програми кафедри

Розвиток навчальної програми на кафедрі режисури та акторської майстерності представляє собою сферу спільної діяльності колективу, за рахунок чого відбувається розвиток інтелектуальних здібностей і зростання професіоналізму науково-педагогічних працівників.

Науково-дослідницька діяльність кафедри передбачає здійснення наукових досліджень з основних напрямків розвитку сценічного мистецтва в контексті світових соціокультурних процесів, які направлені на вирішення проблем мистецької педагогічної майстерності, традицій та інновацій в українському сценічному мистецтві, а саме: теорія, історія, практика.

Аналізуючи навчальну програму кафедри можливо прослідити, що кафедра прагне зробити свій вклад у розвиток театального мистецтва та суміжних областей шляхом:

- дослідження теоретичних аспектів театральної режисури та акторської майстерності, розвиваючи нові теоретичні концепції та методи покращення якості викладання та практики в театральному мистецтві;

- вивчення сучасних тенденцій у театральному мистецтві, шляхом аналізу сучасних тенденцій у галузі режисури та акторської майстерності з метою інтеграції новаторських підходів у навчальний процес та творчу діяльність;

- розробки та впровадження нових методик навчання, де всі освітні компоненти, орієнтовані на практичний досвід та підготовку висококваліфікованих фахівців у галузі театального мистецтва;

- активної участі у національних та міжнародних наукових заходах.

Кафедра режисури та акторської майстерності у період 2019–2023 років організувала наступні наукові та науково-практичні конференції, а саме:

- 20 квітня 2023 року II Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Сценічне мистецтво: сучасна лексика та формотворчі процеси»;

- 21 квітня 2022 року Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Сценічне мистецтво: сучасна лексика та формотворчі процеси»;

- 22 квітня 2021 року Всеукраїнську наукову конференцію «Сценічне мистецтво: домінуючі проблеми художньо-творчих процесів» науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів, здобувачів;

- 23 квітня 2020 року Всеукраїнську науково-практичну конференцію «Сценічне мистецтво: творчі надбання та інноваційні процеси»;

- 19 квітня 2019 року Всеукраїнську науково-практичну конференцію професорсько-викладацького складу, докторантів, аспірантів і магістрантів «Сценічне мистецтво у світовому культурному просторі XXI століття»;

З метою активізації науково-дослідницької діяльності науково-педагогічні працівники кафедри систематично беруть участь у міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, симпозіумах, семінарах, майстер-класах з актуальних питань сценічного мистецтва.

Кафедра режисури та акторської майстерності у співпраці із кафедрою режисури і шоу факультету театру кіно та естради відповідальна за випуск

наукового журналу «Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво», який, відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України №420 від 15.04.2021 включено до категорії «Б» Переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук у галузі знань «Мистецтвознавство» зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво».

Окрім оригінальних наукових досліджень, здійснених як в Україні, так і за кордоном, видання містить огляди, відгуки та рецензії на праці з теорії, історії і практики сценічного мистецтва. Статті публікуються двома мовами – англійською та українською. Журнал є важливим міжнародним форумом, що складається з досліджень актуальних проблем наукового обґрунтування й практичного втілення різних видів сценічного мистецтва. Це зібрання дискусій і гіпотез науково-теоретичного й творчо-педагогічного характеру. Теми та проблеми досліджень, порушені в статтях наукового журналу, є свідченням того, що історія сценічного мистецтва має важливе значення в сучасному світі, що мистецтвознавчим дослідженням потрібна методологія, а театральній критиці та педагогіці – інформаційне поле для дискусій.

3.3 Ефективність реалізації навчальних програм у практичній діяльності

Навчальна дисципліна «Творчі методи викладання режисури та майстерності актора» спрямована на глибоке осмислення і вивчення процесів, що відбуваються у режисерському й акторському мистецтві, а також на розкриття ключових аспектів педагогічної взаємодії між викладачем і студентами під час навчального процесу. Основні цілі цієї дисципліни можна узагальнити наступним чином:

Ознайомлення з творчим викладанням мистецтва режисури та майстерності актора:

Одна з основних мет цієї навчальної дисципліни полягає в ознайомленні студентів із сучасними та історичними підходами до викладання режисерської

та акторської майстерності. Студенти мають зрозуміти, як технічні, естетичні та педагогічні аспекти співпраці впливають на кінцевий продукт вистави чи фільму.

Розкриття сутності педагогічного процесу:

Дисципліна розкриває сутність і ключові принципи педагогічного процесу у контексті викладання режисерської та акторської майстерності. Вона сприяє розвитку вмінь викладачів створювати стимулююче навчальне середовище, яке сприяє розвитку та самовираженню студентів.

Закономірності навчально-виховної роботи:

Особлива увага приділяється вивченню закономірностей, які проявляються у взаємодії викладачів та студентів. Це включає аналіз методів, що сприяють ефективному навчанню, а також інтеграцію теоретичних знань і практичних навичок у процесі навчання.

Завдання дисципліни:

Для досягнення вищевказаних цілей, навчальна програма визначає такі завдання:

- Розробка цілісної системи знань: студентам надається можливість оволодіти системним підходом до розуміння і використання основних аспектів викладання режисерської та акторської майстерності.

- Розкриття концепції і методології викладання: акцент робиться на розумінні основних принципів та методів, які використовуються в навчальному процесі, включаючи інноваційні підходи до навчання.

- Навчання основним методам викладання: особлива увага приділяється ознайомленню з різними методами та їх впровадженню у практику викладання.

- Розвиток співпраці з творчими помічниками: студенти ознайомлюються з особливостями та важливістю взаємодії зі спеціалістами у сфері режисерського та акторського мистецтва.

- Інтеграційні процеси в методиці викладання: вивчення методів, що сприяють інтеграції теорії і практики, зокрема шляхом підвищення рівня володіння поняттями та класифікацією методів навчання.

- Оцінювання знань, умінь і навичок: вивчення методів оцінювання студентських досягнень у навчанні режисерської та акторської майстерності, що сприяє об'єктивному визначенню прогресу і покращенню навчального процесу.

Таким чином, навчальна дисципліна "Творчі методи викладання режисури та майстерності актора" має на меті глибоке вивчення інноваційних підходів до навчання та розвитку педагогічних вмінь в контексті режисерського та акторського мистецтва.

Сучасне суспільство вимагає від фахівців у галузі сценічного мистецтва не лише глибоких знань, але й розуміння комплексної природи культури та мистецтва, здатності до аналізу й прогнозування в різних аспектах професійної діяльності. Дисципліна сценічного мистецтва виступає ключовим фактором у формуванні спеціальних компетенцій, які є вирішальними для успішної творчої й професійної кар'єри у цій сфері.

Однією з найважливіших спеціальних компетенцій є здійснення аналізу сучасних проблем культури і мистецтва. Це включає розуміння філософської та соціальної природи мистецтва, його ролі в сучасному суспільстві, а також методології наукового пізнання. Ця компетентність дозволяє не лише розуміти сутність мистецтва, а й виявляти нові тенденції й можливості для його розвитку [34, 6].

Спеціалісти у сценічному мистецтві повинні мати здатність виділяти культурно-мистецькі явища та розуміти їхні закономірності. Це включає аналіз історичного та сучасного розвитку театрального, оперного, балетного мистецтва та інших видів сценічних вистав.

Однією з необхідних компетенцій є здатність прогнозувати розвиток інформаційних технологій у сфері сценічного мистецтва. Це охоплює володіння технологіями створення мистецьких творів, удосконалення технології створення сценічного простору й інші інновації у цій сфері.

Ключовою метою є здатність до творчої реалізації набутих знань та умінь у професійній діяльності як режисера на високому інтелектуальному і

мистецькому рівнях. Це включає не лише технічні аспекти, але й творчий підхід до вирішення мистецьких завдань.

Управління проектами, яке зараз широко використовується в управлінській практиці різних галузей, є не лише прикладною дисципліною, але й суттєвим інструментом для впровадження інновацій і покращення в системах управління. В особливості це стосується сфери театрального та шоу-бізнесу, де культурні проекти вимагають не лише творчого підходу, а й чіткого стратегічного планування та ефективного виконання [8, 92].

Методологія управління проектами сформувалася у другій половині ХХ століття і вже стала невід'ємною складовою для успішного управління складними культурними ініціативами. Українські науковці та практики проявляють значний інтерес до цього напрямку, оскільки він відкриває нові можливості для ефективного організаційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності культурних установ.

Один з ключових аспектів розвитку управління проектами в Україні - це інтенсивні короткострокові тренінги та міжнародні партнерські програми. Участь у таких програмах дозволяє науковцям і менеджерам отримати нові знання та передовий досвід у сфері управління культурними проектами. Запрошення гостьових лекторів із культурної політики та тренінгів із менеджменту не лише збагачує знання учасників, а й сприяє обміну досвідом із західними практиками без втрати унікального вітчизняного досвіду [8, 92].

Болонський процес також значно підтримує інтеграцію українських академічних установ у європейський освітній простір, що збільшує можливості для студентів і викладачів у отриманні міжнародного досвіду та покращення якості освіти в країні [25, 109].

Особливо важливим є збереження балансу між прийняттям передових західних моделей управління та збереженням вітчизняних традицій і підходів. Це дозволяє створювати ефективні та прийнятні для використання управлінські інструменти, які враховують особливості культурного середовища України.

У підсумку, управління проектами є перспективним напрямом для культурної сфери України, який сприятиме модернізації управлінських практик у театральному і шоу-бізнесі. Впровадження цих підходів не тільки покращить ефективність управління, але й сприятиме збагаченню культурного життя країни на міжнародному рівні.

Сучасний освітній процес у вищому навчальному закладі орієнтований на формування компетенцій у здобувачів вищої освіти.

Для ефективного формування компетенцій необхідно використовувати інтерактивні методи навчання, які включають активну участь студентів у навчальному процесі. Це можуть бути групові проекти, дискусії, симуляції, рольові ігри, практичні заняття в лабораторіях та на підприємствах. Такі методи дозволяють студентам застосовувати отримані знання на практиці, розвивати комунікативні навички, вчитися працювати в команді та вирішувати реальні проблеми. [28, с.2]

Формування морально-етичних цінностей є невід'ємною частиною освітнього процесу. Вони визначають поведінку та ставлення особи до професійної діяльності, колег, суспільства.

Морально-етичні цінності включають чесність, відповідальність, повагу до інших, готовність допомагати та співпрацювати. Викладачі повинні бути прикладом для студентів у дотриманні етичних норм та сприяти формуванню таких цінностей через навчальні та позанавчальні заходи.

Основною метою освітнього процесу у вищому навчальному закладі є формування компетенцій у здобувачів вищої освіти. Це динамічна комбінація знань, вмінь, практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, яка дозволяє особі успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність.

Для досягнення цієї мети необхідно використовувати комплексний підхід до навчання, інтерактивні методи, сприяти розвитку морально-етичних цінностей та забезпечувати активну участь студентів у навчальному процесі.

Тільки таким чином можна підготувати гармонійно розвинених, компетентних і відповідальних фахівців, які будуть успішно діяти в умовах сучасного світу.

Реформування системи освіти в Україні, зокрема вищої освіти, набуло значного розмаху завдяки новому Закону України «Про вищу освіту». Цей закон надав вищим навчальним закладам певну автономію, яка включає самостійність у визначенні змісту освіти та забезпечення її якості. Як зазначають дослідники Ю. Холін, С. Кравцов та Т. Маркова, університети тепер мають відповідальність самостійно розробляти освітні програми, не чекаючи вказівок та інструкцій від управляючих органів.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Національна рамка кваліфікацій встановлює певні рівні та ступені вищої освіти, що відповідають різним кваліфікаційним рівням. Наприклад, початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню. Цей рівень передбачає здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

На шостому кваліфікаційному рівні присуджується ступінь «бакалавр», що є основним рівнем вищої освіти. Освітні програми цього рівня включають фундаментальні та спеціальні дисципліни, які забезпечують всебічну підготовку студента. Після успішного завершення освітньої програми, випускник отримує ступінь бакалавра, що підтверджує його готовність до професійної діяльності або продовження навчання на вищих рівнях.

На п'ятому кваліфікаційному рівні присуджується ступінь «молодший бакалавр». Цей рівень також включає теоретичну та практичну підготовку, але в меншому обсязі, порівняно з бакалавром. Ступінь молодшого бакалавра є початковою сходинкою у системі вищої освіти, яка дозволяє випускникам швидше інтегруватися у ринок праці або продовжити навчання на бакалаврському рівні.

Впровадження НРК має кілька важливих переваг для освітньої системи України:

1. Стандартизація освіти – НРК забезпечує єдині стандарти якості освіти, що дозволяє порівнювати кваліфікації, здобуті в різних навчальних закладах.

2. Прозорість і зрозумілість – опис кваліфікаційних рівнів у термінах компетенцій робить систему освіти більш прозорою та зрозумілою для студентів, роботодавців та інших зацікавлених сторін.

3. Мобільність студентів і випускників – НРК сприяє академічній і професійній мобільності, дозволяючи студентам легко переходити між різними рівнями освіти та навчальними закладами.

4. Відповідність ринку праці – чітке визначення компетенцій, які отримують випускники на різних рівнях освіти, дозволяє роботодавцям краще оцінювати їхню кваліфікацію та здібності.

Національна рамка кваліфікацій є важливим інструментом для розробки освітніх програм та забезпечення якості освіти в Україні. Вона встановлює системний і структурований опис компетенцій, що потрібні для виконання професійних завдань і обов'язків, та визначає рівні і ступені вищої освіти. Це сприяє підвищенню якості освіти, її відповідності потребам ринку праці та забезпечує мобільність студентів і випускників.

Впровадження НРК є важливим кроком на шляху до інтеграції української системи освіти у європейський та світовий освітній простір.

Прийняття Національної рамки кваліфікацій (НРК) в Україні у 2011 році стало важливим кроком у напрямку підвищення якості освіти та її відповідності потребам сучасного ринку праці. Цей нормативно-правовий документ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України, надає рекомендації центральним органам виконавчої влади, установам та організаціям, що беруть участь у реалізації державної політики у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудових відносин, щодо використання НРК у практичній діяльності.

НРК містить важливі дефініції, які формують основу для розробки та реалізації освітніх програм. До провідних понять цього документа належать знання, кваліфікація, компетентність та результати навчання.

Відповідно до сучасних вимог до управління театральними проектами, комплексна підготовка майбутніх організаторів театральної справи заснована на розвитку широкого спектру управлінських і комунікаційних навичок, що є визначальними для успішної кар'єри у цій галузі.

Впровадження інформаційних технологій в український бізнес, зокрема в театральних та концертних організаціях, дійсно прогресує повільно, і це можна пояснити кількома ключовими причинами.

Перша причина полягає в недооцінюванні ефективності і необхідності інформаційних технологій у сфері культури та мистецтва. Культурні установи, такі як театри, зазвичай фокусуються на виробництві духовних цінностей, що може сприйматися як менш пріоритетне порівняно з комерційними аспектами бізнесу. Це ставить під сумнів необхідність інвестування у технологічні рішення.

Друга причина пов'язана з недостатнім рівнем знань і навичок у сфері інформаційних технологій серед керівників та менеджерів культурних установ. Відсутність спеціалістів у цій галузі ускладнює впровадження новітніх технологій навіть у матеріальному виробництві, не кажучи вже про культурні проекти.

Третя причина – обмежене фінансування. Культурні установи часто мають обмежений бюджет і віддають перевагу витратам на поточні потреби перед інвестиціями у інформаційні технології. Це стримує розвиток цифровізації і модернізації процесів управління та маркетингу.

Четверта причина полягає у недорозвиненості ринку Інтернету в Україні. Низький рівень доступу до Інтернету та відсутність повноцінної інфраструктури обмежують можливості використання онлайн-інструментів у культурній сфері.

Нарешті, п'ята причина – недооцінка можливостей Інтернету старшим поколінням. Низький рівень користування Інтернетом серед старших громадян України ускладнює впровадження новітніх технологій та цифрових ініціатив, оскільки ця група має значний вплив на фінансові ресурси і політичне середовище країни.

Виробнича практика студентів, що організовується в українських навчальних закладах у сфері організації театральної справи, відіграє критичну роль у їхній підготовці до професійної діяльності.

Запровадження п'ятирічного навчального плану включає ретельне ознайомлення студентів з різними аспектами театального менеджменту через різні напрями практики на кожному з курсів. Починаючи з ознайомчого етапу на першому курсі, коли студенти вивчають основи організації та культурної політики, до переддипломної практики на п'ятому курсі, де акцент робиться на застосуванні набутих знань у реальному професійному середовищі, кожен етап практики сприяє глибокому розумінню структури театральної справи та її функціонування [19, с. 257].

Особлива вага відводиться тим етапам практики, де студенти безпосередньо взаємодіють з театральними, концертними або філармонійними колективами. Це дозволяє їм не лише поглибити теоретичні знання, отримані на лекціях і семінарах, але й практично ознайомитися з усіма аспектами виробничих і творчих процесів. Вони мають змогу відчутти складність організаційно-творчого взаємодії, що є необхідним для успішної реалізації театральних проектів в майбутньому.

Напрями практики, зазначені у навчальному плані, відображають різноманітні аспекти професійної підготовки від технологічних і фінансово-економічних аспектів до управлінських виробничих процесів. Кожен курс спрямований на здобуття специфічних знань і навичок, необхідних для успішного керівництва в культурній сфері.

Наприклад, на третьому курсі студенти зосереджуються на фінансових і економічних аспектах управління театральними проектами, що допомагає їм зрозуміти фінансові вимоги і можливості в культурній сфері. У такий спосіб, кожний етап практики підготовлює студентів до різних аспектів їхньої майбутньої професійної діяльності та забезпечує їх інтеграцію у складний і креативний світ театального менеджменту.

Таким чином, практична підготовка майбутніх фахівців у галузі організації театральної справи відіграє визначальну роль у їхньому професійному розвитку, забезпечуючи не лише теоретичні знання, але й практичні навички і вміння, необхідні для успішної кар'єри в цій сфері.

Автономія вищих навчальних закладів відкриває нові можливості для розвитку та вдосконалення освітнього процесу. Вона дозволяє університетам:

1. Гнучкість у формуванні навчальних програм – університети можуть швидко реагувати на зміни у науково-технічному прогресі, ринку праці та суспільних запитах, адаптуючи свої програми до нових вимог.

2. Інновації в освіті – автономія сприяє впровадженню новітніх технологій та методик навчання, що підвищують якість освіти та конкурентоспроможність випускників на ринку праці.

3. Підвищення якості освіти – університети мають змогу самостійно визначати критерії якості освіти, здійснювати внутрішній контроль та підвищувати ефективність навчального процесу [10, с. 505].

Зміни у законодавстві також вимагають від викладачів нових підходів до організації навчального процесу. Викладачі повинні знати, як визначати результати навчання та формувати освітні програми. Це включає:

1. Визначення результатів навчання – викладачі мають чітко формулювати, які знання, вміння та навички повинні отримати студенти після завершення курсу. Це допомагає не лише планувати навчальний процес, але й оцінювати його ефективність.

2. Розробка освітніх програм – викладачі повинні бути здатні створювати освітні програми, що відповідають сучасним вимогам. Це включає підбір навчальних дисциплін, розробку навчальних планів та методик викладання.

3. Постійне вдосконалення професійної майстерності – в умовах автономії викладачі повинні постійно підвищувати свою кваліфікацію, вивчати новітні педагогічні методики та впроваджувати їх у свою практику [10, с. 511].

Автономія вищих навчальних закладів також створює певні виклики. Вона вимагає від університетів високого рівня самоорганізації та відповідальності. Це включає:

1. Створення ефективних механізмів внутрішнього контролю – університети повинні розробити системи оцінювання якості освіти, що дозволяють швидко виявляти та виправляти недоліки.

2. Забезпечення фінансової стійкості – автономія вимагає від університетів самостійного управління фінансовими ресурсами, що включає пошук додаткових джерел фінансування, оптимізацію витрат та ефективне використання коштів.

3. Розвиток партнерських відносин – університети повинні активно співпрацювати з бізнесом, науковими установами та громадськими організаціями, що сприяє підвищенню якості освіти та забезпечує студентам можливість проходження практики та працевлаштування [10, с. 515].

Автономія вищих навчальних закладів в умовах реформування системи освіти в Україні відкриває нові можливості для розвитку та вдосконалення освітнього процесу. Вона дозволяє університетам самостійно формувати навчальні програми, впроваджувати новітні технології та методики, підвищувати якість освіти.

Водночас, автономія вимагає високого рівня самоорганізації та відповідальності від університетів та їхніх викладачів, що створює певні виклики, але також надає значні можливості для розвитку і вдосконалення освітньої системи.

Отже, сценічне мистецтво вимагає від спеціалістів не лише глибоких знань і навичок, але й спеціальних компетенцій, які дозволяють розуміти й прогнозувати розвиток галузі, ефективно впроваджувати нові технології та творчо реалізувати свої ідеї у сценічній діяльності.

Висновки до розділу 3

У розділі було розглянуто структурні особливості організації кафедри акторської майстерності та режисури Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені Івана Карпенка-Карого, отже можна зробити висновок, що акторська та режисерська кафедра університету складається з кількох взаємопов'язаних підрозділів, що забезпечують комплексний підхід до підготовки акторів.

Основу кафедри складають провідні фахівці театру та кіно: актори, режисери, театрознавці, що мають значний практичний досвід. Високий рівень професіоналізму педагогів дозволяє реалізувати сучасні методики викладання акторської майстерності та забезпечує якісну підготовку студентів.

Структурною одиницею кафедри є навчальні майстерні, кожна з яких керується досвідченим викладачем-майстром. Ці майстерні створюють умови для індивідуальної та групової роботи студентів, сприяючи формуванню їхньої професійної майстерності.

Важливою особливістю структури кафедри є тісний зв'язок між теоретичними дисциплінами (історія театру, теорія акторського мистецтва) та практичними заняттями (сценічна мова, пластика, акторська майстерність). Такий підхід забезпечує гармонійний розвиток професійних компетенцій студентів.

Завідувач кафедри, разом із керівниками навчальних майстерень, координує навчальний процес, організовує постановки, студентські вистави, фестивалі та участь у театральних проєктах, що є невід'ємною частиною освітнього процесу.

Таким чином, структура кафедри акторської майстерності та режисури в університеті ім. Карпенка-Карого побудована так щоб максимально сприяти професійному розвитку майбутніх акторів. Комплексний підхід до організації навчального процесу, який поєднує теорію, практику та творчу діяльність, є основою успішної підготовки студентів до вимог сучасного театрального та кіномистецтва.

ВИСНОВКИ

У даній магістерській роботі було детально розглянуто роль та функції завідуючого кафедрою майстерності актора та режисури театру як організатора навчального та творчо-виробничого процесу. В результаті аналізу літературних джерел, проведеного емпіричного дослідження та вивчення досвіду практикуючих професіоналів було зроблено наступні висновки.

Завідуючий кафедрою майстерності актора та режисури театру є ключовою фігурою в організації освітнього процесу, відповідаючи за планування, координацію та контроль якості навчальних програм. Він забезпечує належні умови для розвитку творчих здібностей студентів, сприяючи їхньому професійному зростанню та підготовці до майбутньої кар'єри в сфері театрального мистецтва.

Основними функціями завідуючого кафедрою є організація та впровадження інноваційних освітніх програм, створення сприятливого творчого середовища, підтримка і розвиток науково-дослідницької роботи серед викладачів та студентів, а також створення умов для високоякісного театрального виробництва.

Виконання завідуючим кафедрою цих функцій сприяє забезпеченню вищої якості освіти у галузі акторської майстерності та режисури, що є важливим для подальшого розвитку театральної культури іншими словами

У сучасних умовах розвитку суспільства та економіки, питання модернізації вищої освіти набуває особливої актуальності. Одним із пріоритетних напрямків розвитку сучасної вищої освіти є створення умов для формування професійного потенціалу кожного учасника освітнього процесу. Це необхідно не лише з урахуванням вимог ринку праці, але й у контексті соціально-економічних змін, які вимагають від сучасного випускника вищого навчального закладу не лише теоретичних знань, але й практичних навичок та компетенцій.

Традиційна освітня система протягом тривалого часу акцентувалася на передачі студентам певного обсягу знань. Головний наголос робився на

запам'ятовуванні теоретичного матеріалу, який мав служити основою для подальшої професійної діяльності. Однак у сучасному світі виникають нові вимоги. Студентам необхідно вміти не лише володіти знаннями, а й використовувати їх на практиці, бути гнучкими, творчими, здатними до самостійного навчання та прийняття рішень.

Сучасна система вищої освіти в Україні активно розвивається та вдосконалюється, зокрема через впровадження Національної рамки кваліфікацій (НРК). НРК слугує основою для розробки освітніх програм, визначаючи системний і структурований опис найважливіших компетенцій, потрібних для виконання особою професійних завдань і обов'язків. Цей підхід сприяє підвищенню якості освіти та відповідності випускників вимогам ринку праці.

НРК складається з дев'яти кваліфікаційних рівнів, кожен з яких описується за допомогою таких параметрів, як рівень знань, умінь, комунікації, автономності та відповідальності. Ці параметри формують комплексну характеристику кваліфікаційного рівня, що дозволяє чітко визначити очікувані результати навчання та компетентності випускників.

1. Рівень знань – включає теоретичні та практичні знання, необхідні для виконання професійних обов'язків.

2. Уміння – це здатність застосовувати знання на практиці для вирішення конкретних завдань.

3. Комунікація – охоплює здатність ефективно спілкуватися та взаємодіяти з іншими людьми.

4. Автономність – визначає рівень самостійності у прийнятті рішень та виконанні завдань.

5. Відповідальність – охоплює здатність нести відповідальність за результати своєї діяльності.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», Національна рамка кваліфікацій встановлює певні рівні та ступені вищої освіти, що відповідають різним кваліфікаційним рівням. Наприклад, початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню. Цей рівень передбачає

здобуття особою теоретичних знань та практичних умінь і навичок, достатніх для успішного виконання професійних обов'язків за обраною спеціальністю.

На шостому кваліфікаційному рівні присуджується ступінь «бакалавр», що є основним рівнем вищої освіти. Освітні програми цього рівня включають фундаментальні та спеціальні дисципліни, які забезпечують всебічну підготовку студента. Після успішного завершення освітньої програми, випускник отримує ступінь бакалавра, що підтверджує його готовність до професійної діяльності або продовження навчання на вищих рівнях.

На п'ятому кваліфікаційному рівні присуджується ступінь «молодший бакалавр». Цей рівень також включає теоретичну та практичну підготовку, але в меншому обсязі, порівняно з бакалавром. Ступінь молодшого бакалавра є початковою сходинкою у системі вищої освіти, яка дозволяє випускникам швидше інтегруватися у ринок праці або продовжити навчання на бакалаврському рівні.

Впровадження НРК має кілька важливих переваг для освітньої системи України:

1. Стандартизація освіти – НРК забезпечує єдині стандарти якості освіти, що дозволяє порівнювати кваліфікації, здобуті в різних навчальних закладах.

2. Прозорість і зрозумілість – опис кваліфікаційних рівнів у термінах компетенцій робить систему освіти більш прозорою та зрозумілою для студентів, роботодавців та інших зацікавлених сторін.

3. Мобільність студентів і випускників – НРК сприяє академічній і професійній мобільності, дозволяючи студентам легко переходити між різними рівнями освіти та навчальними закладами.

4. Відповідність ринку праці – чітке визначення компетенцій, які отримують випускники на різних рівнях освіти, дозволяє роботодавцям краще оцінювати їхню кваліфікацію та здібності.

Національна рамка кваліфікацій є важливим інструментом для розробки освітніх програм та забезпечення якості освіти в Україні. Вона встановлює системний і структурований опис компетенцій, що потрібні для виконання

професійних завдань і обов'язків, та визначає рівні і ступені вищої освіти. Це сприяє підвищенню якості освіти, її відповідності потребам ринку праці та забезпечує мобільність студентів і випускників. Впровадження НРК є важливим кроком на шляху до інтеграції української системи освіти у європейський та світовий освітній простір.

Прийняття Національної рамки кваліфікацій (НРК) в Україні у 2011 році стало важливим кроком у напрямку підвищення якості освіти та її відповідності потребам сучасного ринку праці. Цей нормативно-правовий документ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України, надає рекомендації центральним органам виконавчої влади, установам та організаціям, що беруть участь у реалізації державної політики у сфері освіти, зайнятості та соціально-трудових відносин, щодо використання НРК у практичній діяльності.

НРК містить важливі дефініції, які формують основу для розробки та реалізації освітніх програм. До провідних понять цього документа належать знання, кваліфікація, компетентність та результати навчання.

Перехід від простої передачі освітнього матеріалу до продуктивного навчання є ключовим завданням для сучасних вищих навчальних закладів. Продуктивне навчання передбачає активну участь студентів у навчальному процесі, де вони не лише засвоюють знання, але й створюють власні освітні продукти. Це може бути реалізовано через проектну діяльність, науково-дослідну роботу, участь у професійних конкурсах та конференціях.

Важливим аспектом продуктивного навчання є те, що студенти не просто пасивно отримують інформацію, а активно взаємодіють з нею, створюючи власні освітні продукти, такі як наукові статті, доповіді, проекти та дослідницькі роботи. Це сприяє їхньому розвитку критичного мислення, вмінню працювати в команді, організовувати власну діяльність та досягати конкретних результатів.

В результаті продуктивного навчання студенти формують комплекс компетенцій, які є важливими для успішної професійної діяльності. Це не лише знання та навички, але й цінності та установки, що дозволяють їм ефективно діяти в різних ситуаціях.

Сучасна вища освіта повинна забезпечувати формування таких компетенцій, як критичне мислення, здатність до вирішення проблем, комунікативні навички, вміння працювати з інформацією та готовність до навчання протягом життя. Ці якості роблять випускника університету конкурентоспроможним на ринку праці та здатним до самореалізації в умовах сучасного розвитку суспільства.

Продуктивне навчання є однією з передових технологій в освітньому процесі, що з'явилася наприкінці 20 століття в школі "Місто як школа" у Нью-Йорку. Ця технологія відзначається своєю інноваційністю та ефективністю, оскільки її основою є активна, самостійна навчальна діяльність студентів, спрямована на розвиток їхніх професійних та соціальних компетенцій.

Сучасні освітні заклади по всьому світу успішно інтегрують принципи продуктивного навчання у свою практику. Ця технологія залишається актуальною завдяки своїй здатності адаптуватися до сучасних викликів та потреб студентів, забезпечуючи їм глибоке розуміння навчального матеріалу та розвиток необхідних для успішної кар'єри навичок.

Історія кафедри майстерності актора та режисури театру є важливим етапом розвитку освіти в галузі театрального мистецтва. Вона починається з виникнення театральних установ і шкіл, де формувалися перші професійні акторські та режисерські команди.

На початку свого шляху кафедра могла бути просто частиною театральної академії чи іншого закладу, де навчались молоді таланти. У процесі свого розвитку вона набула статусу самостійного навчального підрозділу, який зосереджував увагу на специфічних аспектах акторської майстерності та режисури.

Кафедра постійно адаптувалася до змін у суспільстві та культурі, впроваджуючи нові педагогічні та технічні досягнення в навчальний процес. З часом вона стала центром, де формувались майбутні професіонали театру, здатні до творчого й інтелектуального розвитку.

Відповідно до сучасних вимог до управління театральними проектами, комплексна підготовка майбутніх організаторів театральної справи заснована на розвитку широкого спектру управлінських і комунікаційних навичок, що є визначальними для успішної кар'єри у цій галузі.

Впровадження інформаційних технологій в український бізнес, зокрема в театральних та концертних організаціях, дійсно прогресує повільно, і це можна пояснити кількома ключовими причинами.

Перша причина полягає в недооцінюванні ефективності і необхідності інформаційних технологій у сфері культури та мистецтва. Культурні установи, такі як театри, зазвичай фокусуються на виробництві духовних цінностей, що може сприйматися як менш пріоритетне порівняно з комерційними аспектами бізнесу. Це ставить під сумнів необхідність інвестування у технологічні рішення.

Друга причина пов'язана з недостатнім рівнем знань і навичок у сфері інформаційних технологій серед керівників та менеджерів культурних установ. Відсутність спеціалістів у цій галузі ускладнює впровадження новітніх технологій навіть у матеріальному виробництві, не кажучи вже про культурні проекти.

Третя причина – обмежене фінансування. Культурні установи часто мають обмежений бюджет і віддають перевагу витратам на поточні потреби перед інвестиціями у інформаційні технології. Це стримує розвиток цифровізації і модернізації процесів управління та маркетингу.

Четверта причина полягає у недорозвиненості ринку Інтернету в Україні. Низький рівень доступу до Інтернету та відсутність повноцінної інфраструктури обмежують можливості використання онлайн-інструментів у культурній сфері.

Нарешті, п'ята причина – недооцінка можливостей Інтернету старшим поколінням. Низький рівень користування Інтернетом серед старших громадян України ускладнює впровадження новітніх технологій та цифрових ініціатив, оскільки ця група має значний вплив на фінансові ресурси і політичне середовище країни.

Загалом, впровадження інформаційних технологій у українському театральному та концертному бізнесі стикається зі значними викликами, які вимагають комплексного підходу для їх вирішення. Необхідно зробити акцент на підвищення освіченості, залучення спеціалістів із сфери ІТ, покращення фінансування і розвиток цифрової інфраструктури для забезпечення стабільного розвитку культурного сектора в умовах глобалізації і цифрової трансформації.

Виробнича практика студентів, що організовується в українських навчальних закладах у сфері організації театральної справи, відіграє критичну роль у їхній підготовці до професійної діяльності.

Запровадження п'ятирічного навчального плану включає ретельне ознайомлення студентів з різними аспектами театального менеджменту через різні напрями практики на кожному з курсів. Починаючи з ознайомчого етапу на першому курсі, коли студенти вивчають основи організації та культурної політики, до переддипломної практики на п'ятому курсі, де акцент робиться на застосуванні набутих знань у реальному професійному середовищі, кожен етап практики сприяє глибокому розумінню структури театральної справи та її функціонування.

Особлива вага відводиться тим етапам практики, де студенти безпосередньо взаємодіють з театральними, концертними або філармонійними колективами. Це дозволяє їм не лише поглибити теоретичні знання, отримані на лекціях і семінарах, але й практично ознайомитися з усіма аспектами виробничих і творчих процесів. Вони мають змогу відчувати складність організаційно-творчого взаємодії, що є необхідним для успішної реалізації театральних проєктів в майбутньому.

Напрями практики, зазначені у навчальному плані, відображають різноманітні аспекти професійної підготовки від технологічних і фінансово-економічних аспектів до управлінських виробничих процесів. Кожен курс спрямований на здобуття специфічних знань і навичок, необхідних для успішного керівництва в культурній сфері.

Наприклад, на третьому курсі студенти зосереджуються на фінансових і економічних аспектах управління театральними проектами, що допомагає їм зрозуміти фінансові вимоги і можливості в культурній сфері. У такий спосіб, кожний етап практики підготовлює студентів до різних аспектів їхньої майбутньої професійної діяльності та забезпечує їх інтеграцію у складний і креативний світ театального менеджменту.

Бакалаврська програма. На першому етапі студенти отримують базові знання в галузі організації театальної справи. Освітні програми на бакалаврському рівні включають широкий спектр дисциплін:

- Історія мистецтв дозволяє студентам поглибитися в історичний аспект сценічного мистецтва, розуміти еволюцію мистецтва.

- Аналіз п'єси і вистави, а також теорія драми та аналіз творів сценічного мистецтва надає практичні навички оцінки сценічного мистецтва і розуміння технічних аспектів вистав.

- Режисура та майстерність актора дозволяє втілити у творі авторський задум, виявити глибину ідейного змісту твору, донести його до глядача.

- Аудіовізуальні технології у сценічному мистецтві це змога виявити особливості інтегрування та методи використання цифрових технологій в сучасних практиках.

- Основи маркетингу та економіка культури і мистецтва допомагають зрозуміти важливість просування театральних доробків і економічні аспекти культурного менеджменту.

- Фінанси і кредит, бухгалтерський облік надають необхідні знання для ефективного фінансового управління в театральній сфері.

- Управління персоналом та ділова етика розвивають лідерські якості і навички міжособистісного взаємодії, що є критичними для керівників театральних проектів.

- Основи авторського права і реклама та видавнича справа забезпечують розуміння правових аспектів у театральній справі та методики просування вистав.

Крім того, студенти проходять практичні заняття, такі як виробничо-фінансова діяльність театру та аналіз виробничо-фінансової діяльності, які дозволяють їм здійснювати реальну практику у творчій, науковій та соціокультурній діяльності.

Магістерська програма. На другому етапі освіти студенти розширюють свої знання і спеціалізуються в галузі, вибираючи дисципліни, що відповідають їхнім інтересам і кар'єрним амбіціям:

- Історія і теорія художньої творчості дозволяє студентам розглянути більш глибокі аспекти історії та теорії творчості, що є основою для теоретичної рефлексії у сценічній творчості.

- Акторський пластичний тренінг, що дає змогу володіти державною мовою України, культурою висловлювання, вмінням логічно будувати власне мовлення (письмове та усне).

- Проектний менеджмент та фінансовий менеджмент підготовлюють магістрів до управлінської діяльності в театральній сфері і надають необхідні інструменти для ефективного управління проектами і ресурсами.

Крім того, магістерська програма включає спеціалізовані курси, такі як володіння виконавськими вміннями та навичками професії, елементами внутрішньої і зовнішньої техніки виконавця.

Найвищий рівень підготовки на кафедрі — програма докторських студій зі спеціальності "Сценічне мистецтво". Ця програма спрямована на поглиблене дослідження і наукові відкриття у сценічному мистецтві, де студенти здійснюють оригінальні дослідження та публікують результати у відповідних наукових виданнях.

Кафедра театральної справи не лише забезпечує підготовку професіоналів у сфері сценічного мистецтва, але й активно сприяє розвитку культурної та освітньої сфери країни. Освітні програми кафедри відповідають найвищим стандартам і враховують сучасні вимоги ринку праці, щоб готувати лідерів і новаторів у галузі театального мистецтва.

Таким чином, практична підготовка майбутніх фахівців у галузі організації театральної справи відіграє визначальну роль у їхньому професійному розвитку, забезпечуючи не лише теоретичні знання, але й практичні навички і вміння, необхідні для успішної кар'єри в цій сфері.

Сьогодні кафедра продовжує свою традицію, поєднуючи класичні методи навчання з інноваційними підходами до підготовки молодих акторів та режисерів. Вона є ключовим локусом, де об'єднуються таланти, досвід і мистецька енергія, спрямовані на створення майбутніх театральних шедеврів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрущенко І. Г. Маркетинг у сфері театрального мистецтва: сучасні тенденції та перспективи розвитку. *Культура України*, 2019. № 64. С. 166-175.
2. Безгін І. Д. Мистецтво і ринок: Нариси. К.: ВВП «Компас», 2018. 544 с.
3. Біль Р. І. Виховання акторської харизми : методичний посібник. Вінниця : Нова книга, 2013. 232 с.
4. Боровська Н. Визначити конкретні шляхи розвитку освіти: [Про участь В. Кременя в пресконф. керівників освіти і науковців, присвяч. підсумкам роботи галузі за рік та питанням її розвитку] / Наталя Боровська // *Освіта України*. 1999. 22 груд. (№ 52). С. 7.
5. Волицька І. В. Театральна юність Леся Курбаса: (проблема формування творчої особистості). Львів: Ін-т народознавства НАН України, 1995. 152 с.
6. Вороний М. Театр і драма / М. Вороний. – К.: Мистецтво, 1989. – 408 с.
7. Єрмакова Н. Лесь Курбас – театральний педагог. Проблеми театральної освіти в Україні : матеріали наук конф. / ред. І. Д. Безгін та ін. Київ: ВВП «КОМПАС», 2003. С. 9-11.
8. Єфімова С. В. Театральний маркетинг: проблеми та перспективи розвитку в Україні. *Маркетинг і менеджмент інновацій*, 2020. № 2. С. 85-93.
9. Захава Б. Мастерство актера и режиссера // Учеб. пособие для институтов культуры, театральных, и культ.-просвет. училищ. Москва : Просвещение, 1973. с. 233
10. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. О. Любар; За ред. В. Г. Кременя. Київ : Знання, 2003. 766 с.
11. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук. Київ : Факт, 2000. 160 с.

12. Корюненко М. Навчитися можна лише від учителя / Марія Корюненко // Освіта України. 1999. 8 груд. (№ 50). С. 10.
13. Курбас Л. Філософія театру / упоряд. М. Лабінський. Київ : Основи, 2001. 917 с.
14. Лихачев Б. Педагогика. Москва : ЮРАЙТ, 1999, 523 с.
15. Лужницький Г. Український театр. Наукові праці, статті, рецензії : збірник праць: в 2 т. Львів : ЛНУ, 2004. Т.1. Наукові праці. 344 с.
16. Мудренко А. В. Сценічне мистецтво українського театру корифеїв: риси високої художності / А. В. Мудренко // Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. 2012. Вип. 18(1). С. 40-45.
17. Наконечна О. В. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві : монографія. Одеса : Астропринт, 2006. 248 с.
18. Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / М-во освіти і науки України, Наук.-метод. центр вищ. освіти; Редкол.: В. Г. Кремень (голов. ред.) та ін. – Київ : 2006. Вип. 42. 82 с.
19. Окорський В. П. , Валюх А. М. Креативний менеджмент: Підручник. Рівне : НУВГП, 2017. 344 с.
20. Олійник Л. До питання виховання акторів на першому курсі. Проблеми театральної освіти в Україні : матеріали наук конф. / ред. І. Д. Безгін та ін. Київ : ВВП «КОМПАС», 2003. С. 12-21.
21. Підручна книга з історії всесвітнього театру / за ред. проф. О. Білецького. Київ: Держвидавництво України, 1991. 470 с.
22. Поплавський М. М. Менеджер культури. Київ : Леся, 2016. 416 с.
23. Про вищу освіту || від 01.07.2014р. - № 1556-VII(редакція 28.05.2024р.)
24. Проблеми освіти: Наук.-метод. зб. / М-во освіти і науки України. Наук.-метод. центр вищ. освіти; Редкол.: В. Г. Кремень (голов. ред.) та ін. – К., 2006. Вип. 43. – 141 с.
25. Прогресивні технології навчання – основа для підготовки конкурентоспроможних фахівців // Вища освіта України. 2006. – № 3. С. 109.

26. Психологічні проблеми модернізації освіти в Україні: [Матеріали заг. зборів АПН України] // Пед. газ. 2005. Січ. (№ 1). С. 16.
27. Рудницький М. В наймах у Мельпомени. Київ : Мистецтво, 1993. 343 с.
28. Рябоконт Л. Педагогічна і психологічна науки в Україні: проблеми і перспективи: [Про наук. сесію «Розвиток педагогічної і психологічної науки в Україні» до 15-річчя АПН України] / Людмила Рябоконт // Пед. газ. 2007. Груд. (№ 12). С. 2
29. Стадніченко Н. В. Формування системи професійної підготовки майбутнього актора та розвитку його індивідуального творчого потенціалу. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки. Запоріжжя, 2010. № 2. С. 236-239.
30. Ткаченко Л. Сучасна педагогічна освіта – це інноваційна педагогічна культура плюс дитиноцентризм / Лідія Ткаченко // Освіта України. 2005. 27 трав. (№ 38/39). С. 10–11
31. Український драматичний театр: Нариси історії : в 2 т. / за ред. М. Рильського. Київ : Наукова думка, 1997. Т.1 : Дожовтневий період. 518 с.
32. Хоменко Ю. Український театр: від джерел до сьогодення : навч.-метод. посібник Ніжин : НДПУ, 2002. 129 с.
33. Якісна освіта: сучасні вимоги // Педагогіка і психологія. 2006. № 4. С. 5–17.
34. Якість освіти – основа розвитку // Уряд. кур'єр. 2006. 29 груд. (№ 247). С. 6.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Ювілейний вечір Л.А. Олійника, 1983р.

ДОДАТОК Б

У залі: Є.Й. Веховська, І.М.Дука

